

ITSEMÄÄRÄMISESTÄ KÄYDYN VÄITTELYN YHTEENVETOJA

Zimmerwaldin vasemmiston „Edelläkävijä”-nimisen marxilaisen aikakauslehden 2. numerossa („Vorbote”, № 2, huhtikuu 1916) on julkaistu Pää-äänenkannattajamme „Sotsial-Demokratian” toimituksen allekirjoittamat teesit, joissa puolletaan kansakuntien itsemääräämistä, ja Puolan sosialidemokraattisen opposition äänenkannattajan „Gazeta Robotniczan” toimituksen allekirjoittamat teesit, joissa vastustetaan kansakuntien itsemääräämistä. Lukija löytää ylempää ensiksi mainitut teesit * uudelleen painettuina sekä jälkimmäisten teesien käännöksen ⁹⁴. Kansainvälisellä areenalla tämä kysymys on tullut kaiketi ensimmäisen kerran esille näin laajalti: väittelyssä, jota kävivät kolmen eri katsantokannan edustajat Rosa Luxemburg, K. Kautsky ja Puolan „niepodległościalaiset” (Puolan itsenäisyyden kannattajat, PPS) saksalaisessa marxilaisessa aikakauslehdessä „Neue Zeit” ** kaksikymmentä vuotta sitten, vuosina 1895—1896, vuonna 1896 pidetyn Lontoon kansainvälisen sosialistikongressin edellä, kysymyksessä oli vain Puola ⁹⁵. Mikäli tiedämme, itsemääräämiskysymystä ovat tähän mennessä käsitelleet jotakuinkin järjestelmällisesti vain hollantilaiset ja puolalaiset. Toivokaamme, että „Edelläkävijä” onnistuu edistämään tämän nykyisin niin päivänpolttavan kysymyksen käsittelyä englantilaisten, amerikkalaisten, ranskalaisten, saksalaisten ja italialaisten keskuudessa. Virallinen sosialismi, jota edustavat niin „oman” hallituksen julkiset kannattajat Plehanovit, Davidit ja kumpp. kuin myös opportunistimin naamioituneet puolustajat kautskylaiset (siinä luvussa myös Axelrod, Martov, Tshheidze y.m.),

* Ks. tätä osaa, ss. 135—149. *Toim.*

** — „Uusi Aika”. *Toim.*

on tässä kysymyksessä valehdellut niin paljon, että vielä hyvinkin kauan aikaa tulee olemaan väistämättömästi sellaista, että toisaalla pyritään olemaan vaiti ja kieroilemaan, samalla kun toisaalla työläiset vaativat antamaan „suorat vastaukset” näihin „kiperiin kysymyksiin”. Rajantakaisten sosialistien keskeisen mielipidetistelun kulkua koetamme valaista lukijoille aikanaan.

Mutta meille, venäläisille sosialidemokraateille, kysymys on jopa erikoisen tärkeä: tämä väittely on jatkoa vuosina 1903 ja 1913 käytyyn väittelyyn⁹⁶; kysymys on aiheuttanut sodan aikana eräänlaista ajatuskannan horjuvuutta puolueemme jäsenen keskuudessa; kysymystä kärjistää se, että sellaiset huomattavat gvozdevilaisen eli shovinistisen työväenpuolueen johtajat kuin Martov ja Tshheidze yrittävät kiertää asian olemuksen. Siksi on välttämättömästi tehtävä vaikkapa alustavat yhteenvedot kansainvälisellä areenalla alkaneesta väittelystä.

Kuten teeseistä näkyy, puolalaiset toverimme antavat meille suoranaista vastinetta eräisiin, esimerkiksi marxilaisuutta ja proudhonilaisuutta koskeviin todisteihimme. Mutta useimmiten he eivät vastaa meille suoraan, vaan välillisesti, asettamalla vastapainoksi *omia* väitteitään. Tarkastelkaamme heidän välillisiä samoin kuin suoranaisiakin vastineitaan.

I. SOSIALISMI JA KANSAKUNTIEN ITSEMÄÄRÄÄMINEN

Olemme väittäneet, että olisi sosialismin kavaltamista kieltäytyä toteuttamasta kansakuntien itsemääräämistä sosialismin aikana. Meille vastataan: „itsemääräämisoikeutta ei voida soveltaa sosialistiseen yhteiskuntaan”. Mielipiteet eroavat perinpohjin. Entä mistä se johtuu?

„Me tiedämme”, sanovat vastaväittäjäme, „että sosialismi tekee lopun kaikesta kansallisuussorosta, sillä se tekee lopun niistä luokkaintresseistä, jotka johtavat sortoon”... Mitä syytä on puhua kansallisuussorron lopettamisen *taloudellisista* edellytyksistä, jotka ovat olleet tunnettuja ja kiistattomia jo kauan sitten, kun kiistellään *yhdestä poliittisen* sorron muodosta, nimittäin toisen kansakunnan väkivaltaisesta pidättämisestä toisen kansakunnan valtakunnanrajojen puitteissa? Täten vain yritetään välttää poliittisia kysymyksiä! Ja seuraavat päätelmät saavat mei-

dät vakuuttumaan entistä enemmän tällaisen arvion oikeellisuudesta: „Meillä ei ole mitään perusteita olettaa, että sosialistisessa yhteiskunnassa kansakunta tulee olemaan luonteeltaan taloudellis-poliittinen yksikkö. Todennäköisintä on, että se tulee olemaan luonteeltaan vain kulttuuri- ja kieliyksikkö, sillä sosialistisen kulttuuripiirin alueellinen jako, mikäli sellaista tulee olemaan, voi tapahtua vain tuotannon vaatimuksesta, jota paitsi tätä jakoa koskevaa kysymystä eivät saa tietenkään ratkaista erinäiset kansakunnat, kukin erikseen, vaikka niillä omakohtaisesti onkin täysi valta (kuten „itsemääräämisoikeus” sitä vaatii), vaan siitä tulevat *määräämään yhdessä* kaikki asiasta kiinnostuneet kansalaiset”...

Tämä viimeksi mainittu todisteperuste *yhdessä* määräämisen asettamisesta *itsemääräämisen* tilalle miellyttää puolalaisia tovereita niin, että he ovat toistaneet sen teeseissään *kolme kertaa!* Mutta tuon lokakuulaismaisen ja taantumuksellisen todisteperusteen moninkertainen toistaminen ei tee sitä sosialidemokraattiseksi, sillä kaikki taantumukselliset ja porvarit myöntävät kansakunnille, joita pidetään väkivalloin kyseisen valtion rajoissa, oikeuden „määrätä yhdessä” yhteisessä parlamentissa valtion kohtalosta. Myös Vilhelm II on myöntänyt belgialaisille oikeuden „määrätä yhdessä” Saksan keisarikunnan kohtalosta yleissaksalaisessa parlamentissa.

Vastaväittäjämme yrittävät kiertää juuri sen, mikä on kiistanalaista — nimittäin sen, mikä vain onkin väittelyn kohteena, eroamisoikeuden. Tälle voitaisiin nauraa, ellei se olisi niin ikävää!

Heti ensimmäisessä teesissämme on sanottu, että sorrettujen kansakuntien vapauttaminen edellyttää poliittisessa suhteessa kahta uudistusta: 1) kansakuntien täydellistä tasa-arvoisuutta. Tästä ei ole kiistaa, ja tämä koskee vain valtion sisäisiä oloja; 2) valtiollista eroamisvapautta *. Tämä koskee valtakunnan rajojen määräämistä. *Vain* tämä on kiistanalaista. Ja juuri tästä vastaväittäjämme ovat vaiti. He eivät halua ajatella valtakunnan rajoja eivätkä yleensä valtiota. Tämä on jotakin „imperialistista ekonomismia”, samantapaista kuin entinen vuosien 1894—1902 ekonomismi, joka arveli: kapitalismi on voittanut, *joten* poliittiset

* Ks. tätä osaa, s. 135. *Toim.*

kysymykset ovat turhia. Imperialismi on voittanut, joten poliittiset kysymykset ovat turhia! Moinen epäpoliittinen teoria on perinjuurin marxilaisuuden vastainen.

Marx kirjoitti arvostellessaan Gothan ohjelmaa: „Kapitalistisen ja kommunistisen yhteiskunnan välillä on kausi, jolloin edellinen muutetaan vallankumouksellisesti jälkimmäiseksi. Sitä vastaavasti tulee olemaan myös poliittinen siirtymäkausi, jolloin valtio ei voi olla mitään muuta kuin proletariaatin vallankumouksellista diktatuuria”⁹⁷. Tähän saakka tämä on ollut sosialisteista kiistaton totuus ja siihen sisältyy tunnustus, että *valtio* säilyy niin kauan, kunnes voittanut sosialismi on kehittynyt täydelliseksi kommunismiksi. Engelsin mietelmä valtion *kuolemista* on tunnettu. Korostimme ensimmäisessä teesissä varta vasten, että demokratia on valtiomuoto, joka niin ikään kuolee, kun valtio kuolee. Mutta niin kauan kun vastaväittäjäme eivät ole vaihtaneet marxilaisuutta johonkin uuteen, „epävaltiolliseen” katsantokantaan, heidän päätelmänsä ovat kauttaaltaan erheellisiä.

Sen asemesta, että puhuisivat valtiosta (ja siis sen rajojen määrittelemisestä), he puhuvat „socialistisesta kulttuuripiiristä”, t.s. valitsevat tahallaan sikäli epämääräisen sanonnan, että kaikki valtiolliset kysymykset huuhtoutuvat pois! Syntyy hullunkurista tautologiaa: tietysti, ellei ole valtiota, ei ole myöskään kysymystä sen rajoista. Demokraattista valtiota tavoitteleva ohjelma on silloin niin ikään *kokonaan* tarpeeton. Tasavaltaahan ei myöskään tule olemaan kun valtio „kuolee”.

Saksalainen shovinisti Lensch esitti artikkeleissaan, joista mainitsimme viidennessä teesissä (huomautuksessa)*, mielenkiintoisen sitaatin Engelsin kirjoitelmasta „Po ja Rein”. Engels sanoo siinä muun muassa, että historiallisen kehityksen kulussa, joka tuhosi useita pieniä ja elinkyvyttömiä kansakuntia, „Euroopan suurten ja elinkykyisten kansakuntien” rajat määräytyivät yhä enemmän väestön „kielen ja sympatioiden” mukaan. Noita rajoja Engels nimittää „luonnollisiksi”⁹⁸. Niin oli asianlaita edistyksellisen kapitalismin aikakaudella Euroopassa likipitään vuosina 1848—1871. Taantumuksellinen, imperialistinen kapitalismi *rikkoo* nyt yhä useammin nuo demokraattisesti määräytyvät rajat.

* Ks. tätä osaa, s. 142. Toim.

Kaikki merkit viittaavat siihen, että imperialismi jättää sen tilalle astuvalle sosialismille perinnöksi *vähemmän* demokraattiset rajat, useita aluevaltauksia Euroopassa ja muissa maanosissa. Mitenkäs se on? Tuleeko voittanut sosialismi palauttaessaan voimaan ja noudattaessaan pitkin linjaa loppuun saakka täydellistä demokratiaa kieltäytymään määräämästä *demokraattisesti* valtakunnan rajoja? eikö se aio ottaa huomioon väestön „sympatioita”? Ei tarvitse muuta kuin asettaa nämä kysymykset huomataksaan havainnollisesti, että puolalaiset kollegamme luisuvat marxilaisuudesta „imperialistiseen ekonomismiin”.

Entiset „ekonomistit”, muuttaen marxilaisuuden irvikuvaksi, opettivat työläisille, että marxilaisista on tärkeää „vain” „taloudellinen” puoli. Uudet „ekonomistit” luulevat kai, että voitaneen sosialismin demokraattinen valtio tulla olemaan ilman rajoja (samaa tapaan kuin „aistimuskompleksit” ilman materiaa), tai että rajat määrätään „vain” tuotannon vaatimusten mukaisesti. Tosiasiassa nuo rajat määrätään demokraattisesti, s.o. väestön tahdon ja „sympatioiden” mukaisesti. Kapitalisti tekee väkivaltaa noille sympatioille ja vaikeuttaa siten yhä enemmän kansakuntien lähentymistä. Järjestämällä luokkasorrottoman tuotannon ja turvaamalla *kaikille* valtion jäsenille hyvinvoinnin sosialismi antaa siten väestön „sympatioille” *täydellisen liikkumisvapauden* ja nimenomaan siitä syystä helpottaa ja jouduttaa tavattomasti kansakuntien lähenemistä ja yhteenliittymistä.

Ettemme rasittaisi liiaksi lukijaa tällä vaikeatajuisella ja sekavalla „ekonomismilla” esitämme välillä erään kiistaamme osallistumattoman sosialistisen kirjailijan mieltämän. Tämä kirjailija on Otto Bauer, jolla on niin ikään oma „pikku pykälänsä”, nimittäin „kansallinen kulttuuriautonomia”, mutta joka tekee useissa tärkeissä kysymyksissä ihan oikeita päätelmiä. Esimerkiksi kirjansa „Kansallisuuskysymys ja sosialidemokratia” 29. pykälässä hän on huomauttanut kerrassaan oikein, että kansallisella ideologialla naamioidaan *imperialistista* politiikkaa. Pykälässä 30, „Sosialismi ja kansallisuusperiaate”, hän sanoo:

„Sosialistinen yhteisö ei voi ikinä liittää väkivalloin itseensä kokonaisia kansakuntia. Kuvitelkaapa mielessänne kansanjoukkoja, jotka nauttivat kaikkia kansallisen kulttuurin hyvyksiä, osallistuvat rajoituksitta ja aktiivisesti

lainsäädäntään ja hallintaan ja vihdoinkin ovat varustetut aseilla — voitaisiinko tällaiset kansakunnat alistaa väkivalloin vieraan yhteiskuntaelimistön herruuteen? Kaikkinainen valtiovalta nojaa asevoimaan. Nykyinen kansanarmeija on taidokkaan koneiston ansiosta yhä vieläkin tietyn henkilön, suvun tai luokan käyttämä ase samoin kuin muinoin rita-reista ja palkkasotureista muodostettu sotaväki. Sosialistisen yhteiskunnan demokraattisen yhteisön armeija ei sinänsä ole mitään muuta kuin aseistettua kansaa, sillä se on muodostettu korkean kulttuuritason omaavista ihmisistä, jotka työskentelevät vapaasti yhteiskunnallisissa työpaikoissa ja osallistuvat rajoituksitta valtiolliseen elämään sen kaikilla aloilla. Näissä oloissa muukalaisherruus käy kokonaan mahdottomaksi”.

Se on totta. Kapitalismin vallitessa *ei voida* poistaa kansallista (eikä yleensä poliittista) sortoa. Sitä varten on *välttämättömästi* hävitettävä luokat, t.s. pystytettävä sosialismi. Mutta sosialismi ei merkitse yksistään taloutta, vaikka se pohjaakin talouteen. Kansallisuussorron poistamiseksi tarvitaan perustaa — sosialistista tuotantoa, mutta tämä perusta kaipaa *lisäksi* demokraattista valtio-organisaatiota, demokraattista armeijaa y.m. Muuttamalla kapitalismin sosialismiksi proletariaatti luo *mahdollisuuden* poistaa kokonaan kansallisuussorron; tämä mahdollisuus muuttuu *todellisuudeksi* „vain” — „vain”! — silloin, jos sovelletaan täydellistä demokratiaa joka suhteessa, aina väestön „sympatioita” vastaavaa valtakunnan rajojen määräämistä ja täydellistä eroamisvapautta myöten. Tällä pohjalla tulevat vuorostaan häviämään *käytännössä* kokonaan vähäisimmätkin kansallisuuksien väliset hankaukset, pieninkin kansallinen epäluottamus ja nopeutuu kansakuntien läheneminen ja yhteensulautuminen, minkä lopputuloksena on oleva valtion *kuoleminen*. Tällainen on marxilainen teoria, josta puolalaiset kollegamme ovat erehtyneet poikkeamaan.

2. ONKO DEMOKRATIA „MAHDOLLISTA” IMPERIALISMIN VALLITESSA?

Puolalaisten sosialidemokraattien koko aikaisempi polemiikki kansakuntien itsemääräämistä vastaan rakentui sille väitteelle, että kansakuntien itsemäärääminen „ei ole mahdollista” kapitalismin vallitessa. Me iskralaiset nauroimme

jo vuonna 1903 VSDTP:n II edustajakokouksen ohjelma-valiokunnassa tälle väitteelle ja sanoimme, että siinä ker-tautuu (surullisen kuuluisten) „ekonomistien” karikatyyri-marxilaisuus. Olemme erittäin yksityiskohtaisesti tarkastel-leet teeseissämme tätä virhettä, ja juuri tässä, mikä on koko kiistan teoreettinen perusta, puolalaiset toverit eivät ole ha-lunneet (tai voineet?) vastata *yhteenkään* argumenttiimme.

Se, että itsemäärääminen on taloudellisessa suhteessa mahdotonta, olisi pitänyt todistaa taloudellisella analyysillä, jolla me todistamme mahdottomaksi koneiden kieltä-misen tai työrahan käytäntöönottamisen j.n.e. Kukaan ei edes yritäkään tehdä sellaista analyysia. Kukaan ei rupea väittämään, että jossakin, vaikkapa yhdessä maassa olisi onnistuttu „poikkeuksellisesti” ottamaan kapitalismin aikana käytäntöön „työraha”, niin kuin eräässä pienessä maassa on mitä hillittömimmän imperialismin aikakaudella onnistuttu poikkeuksellisesti mahdollistamaan mahdoton itsemäärääminen ja vieläpä ilman sotaa ja vallankumousta (Norja 1905).

Yleensä valtiollinen demokratia on vain eräs mahdollinen (teoreettisesti jopa „puhtaalle” kapitalismille normaalikin) kapitalismin *päälysrakennuksen muoto*. Kuten tosiseikat osoittavat, niin kapitalismi kuin imperialismikin kehittyvät *jos jonkinlaisissa* valtiomuodoissa alistaen ne *kaikki* palve-lemaan itseään. Sen vuoksi teorian kannalta on perin väärin puhua demokratian *yhden* muodon ja *yhden* vaatimuksen „mahdottomuudesta”.

Koska puolalaiset kollegat eivät ole vastanneet näihin todisteluihin, väittely täytyy katsoa tältä kohdalta päätty-neeksi. Niin sanoaksemme havainnollisuuden vuoksi esi-timme mitä konkreettisimman väitteen, että olisi „hassua” kieltää Puolan ennallistamisen „mahdollisuuden” riippuvan nyt nykyisen sodan strategisista y.m. momenteista. Vas-tausta ei ole kuulunut!

Puolalaiset toverit ovat vain *toistaneet* ilmeisen väärän väitteen (§ II, 1) sanoessaan: „vieraiden alueiden liittämi-sessä eivät tule kysymykseen valtiollisen demokratian muo-dot; ratkaisee avoin väkivalta... Valtakunnan rajoja koske-vaa kysymystä pääoma ei jätä milloinkaan kansan ratkais-tavaksi”... Ikään kuin *omien*, imperialismia palvelevien virkamiestensä vaalin „pääoma” voisi „jättää kansan” toimitettavaksi! Tai ikään kuin jotkin sellaiset tärkeät

demokratian kysymykset kuin esim. monarkian vaihtaminen tasavaltaan, vakinaisen armeijan vaihtaminen milliisiin, voitaisiin yleensä ratkaista laajemmassa mitassa ilman „avointa väkivaltaa”! Subjektiivisesti puolalaiset toverit haluavat „syventää” marxilaisuutta, mutta siinä he epäonnistuvat kokonaan. *Objektiivisesti* heidän puheensa mahdolluudesta ovat opportunistisia, sillä kaikessa hiljaisuudessa oletetaan: „mahdotonta” ilman useita vallankumouksia, niin kuin *koko* demokratia ja *kaikki* sen vaatimukset yleensä ovat mahdottomia imperialismin vallitessa.

Vain kerran, aivan II §:n 1. kohdan lopussa, Elsassia koskevassa päätelmässä, puolalaiset kollegat ovat luopuneet „imperialistisen ekonomismin” kannasta vastaten erästä demokratian muotoa koskeviin kysymyksiin konkreettisesti eikä viittaamalla yleensä „taloudelliseen”. Ja juuri tuo vastaus osoittautui vääräksi! Olisi „partikulaarista, epädemokraattista”, kirjoittavat he, jos elsassilaiset *yksin*, ranskalaisten mielipidettä kysymättä, „panisivat” heidät liittämään Elsassin Ranskaan, vaikka osa Elsassista pyrki saksalaisten puoleen ja tämä aiheuttaisi sodan vaaraa!!! Vallan huvittavaa sekasotkua: itsemäärääminen edellyttää (se on itsestään selvää ja me korostimme sitä erikoisesti teeseissämme) vapautta *erota* sortavasta valtiosta; siitä, että *liittyminen* kyseiseen valtioon edellyttää *tämän* suostumusta, „ei ole tapana” puhua politiikassa, niin kuin taloudellisessa elämässä ei puhuta kapitalistin „suostumuksesta” saada voittoa tai työläisen suostumuksesta saada työpalkkaa! Olisi naurettavaa puhua siitä.

Jos tahdotaan olla marxilainen poliitikko, niin Elsassista puhuen on hyökättävä saksalaisten sosialistiheittiöiden kimppuun sen johdosta, etteivät nämä taistele Elsassin eroamisvapauden puolesta, ranskalaisten sosialistiheittiöiden kimppuun sen johdosta, että nämä suhtautuvat sovinnollisesti Ranskan porvaristoon, joka haluaa anastaa väkivalloin koko Elsassin, ja molempien kimppuun sen johdosta, että ne palvelevat „oman” maansa imperialismia peläten pientäkin erillistä valtiota; — on osoitettava, *millä tavalla* sosialistit, jotka tunnustavat itsemääräämisen, ratkaisisivat kysymyksen muutamassa viikossa elsassilaisten tahtoa loukkaamatta. Kun sen sijaan järkeillään, miten hirveän vaarallista on se, että ranskalaiset elsassilaiset saavat „tyrkytettyä” itsensä Ranskalle, niin se on jo kaiken huippu.

3. MIKÄ ON ALUEVALTAUSTA?

Tämän kysymyksen olemme asettaneet teeseissämme täysin selvästi (§ 7)*. Puolalaiset toverit *eivät ole* vastanneet siihen: he *ovat sivuuttaneet* sen ilmoittaen ponnekkaasti, 1) että he vastustavat aluevaltauksia, ja 2) selittäen, miksi he vastustavat. Nämä ovat tietysti hyvin tärkeitä kysymyksiä. Mutta ne ovat kuitenkin *muuta* kysymyksiä. Mikäli ollenkaan välitämme siitä, että periaattemme olisivat teoreettisesti harkittuja ja että ne olisi määritelty selvästi ja täsmällisesti, me emme voi *sivuuttaa* kysymystä, mikä on aluevaltausta, kun kerran tämä käsite esiintyy poliittisessa propagandassamme ja agitaatiossamme. Tämän kysymyksen sivuuttamista kollegiaalisessa väittelyssä ei voida tulkita muuksi kuin kieltäytymiseksi kannanotosta.

Miksi asetimme tämän kysymyksen? Selitimme sen asettaessamme kysymyksen. Siksi että „aluevaltauksia vastaan protestoiminen ei ole mitään muuta kuin itsemääräämisoikeuden tunnustamista”. Aluevaltaus-käsitteeseen sisältyy tavallisesti 1) käsite väkivallasta (väkivaltainen alueliitos); 2) käsite muukalaissorrosta („*vieraan*” alueen liitos y.m.s.) ja toisinaan 3) käsite status quon ** rikkomisesta. Olemme huomauttaneet tästä teeseissä eikä huomautuksemme ole kohdannut kritiikkiä.

Herää kysymys, voivatko sosialidemokraatit olla yleensä väkivaltaa vastaan? Tietysti eivät. Aluevaltauksia emme siis vastusta siitä syystä, että ne ovat väkivaltaa, vaan jostain muusta syystä. Niin ikään sosialidemokraatit eivät voi pitää kiinni status quostakaan. Tehkää mitä tahansa, mutta ette voi välttää johtopäätöstä: aluevaltaus on kansakuntien *itsemääräämisen loukkaamista*, valtakunnan *rajojen* määräämistä *vastoin väestön tahtoa*.

Aluevaltausten vastustaminen *merkitsee* itsemääräämisoikeuden puoltamista. Se, että „vastustetaan sorrettujen kansakuntien väkivaltaista pidättämistä kyseisen valtion rajoissa” (käytimme tarkoituksellisesti *myös* tätä teesiämme 4. pykälässä esitetyn ajatuksen hieman muunnettua sanamuotoa ***), ja puolalaiset toverit *vastasivat* meille tähän

* Ks. tätä osaa, ss. 144—145. *Toim.*

** — vallitsevan tilan. *Toim.*

*** Ks. tätä osaa, s. 140. *Toim.*

täysin selvästi sanoen I §:n 4. kohdan alussa, että he „vastustavat sorrettujen kansakuntien väkivaltaista pidättämistä anneктоivan valtion rajoissa”), on *aivan samaa* kuin puoltaa kansakuntien itsemääräämistä.

Emme halua väitellä sanoista. Mikäli on olemassa puolue, joka sanoo ohjelmassaan (tai kaikkia velvoittavassa päätöslauselmassaan, kysymys ei ole muodosta), että se vastustaa aluevaltauksia *, sorrettujen kansakuntien väkivaltaista pidättämistä *oman* valtionsa rajoissa, niin ilmoitamme olevamme periaatteessa aivan samaa mieltä sellaisen puolueen kanssa. Olisi järjetöntä pitää kiinni *sanasta* „itsemäärääminen”. Ja jos puolueessamme on henkilöitä, jotka haluavat muuttaa puolueohjelmamme 9. §:n *sanoja*, sanamuotoa samassa hengessä, niin erimielisyytemme *sellaisten* tovereiden kanssa ei meistä ole suinkaan periaatteellista!

Kysymys on vain tunnustemme poliittisesta selvyydestä ja teoreettisesta tarkkuudesta.

Tästä kysymyksestä — jonka tärkeyttä varsinkaan nyt sodan aikana ei kukaan kiistä — käydyissä suullisissa väitelyissä on esiintynyt seuraava todistusperuste (painetussa sanassa emme ole sitä tavanneet): *vastalause* tiettyä pahaa *vastaan* ei merkitse ehdottomasti pahan kieltävän positiivisen käsitteen hyväksymistä. Todisteperuste on ilmeisesti kestämaton ja siitä syystä sitä ei nähtävästi olekaan esitetty painetussa sanassa. Kun sosialistinen puolue julistaa „vastustavansa sorrettujen kansakuntien väkivaltaista pidättämistä anneктоivan valtion rajoissa”, niin tämä puolue *sitoutuu siten kieltäytymään väkivaltaisesta* pidättämisestä, kun se itse pääsee valtaan.

Emme epäile lainkaan, että jos huomenna Hindenburg puolittain voittaa Venäjän ja tuon puolittaisen voiton ilmentymänä (koska Englanti ja Ranska haluavat hieman heikentää tsarismia) on uusi Puolan valtio, mikä on täysin „mahdollista” kapitalismin ja imperialismin taloudellisten lakien kannalta, ja jos sitten ylihuomenna sosialistinen vallankumous voittaa Pietarissa, Berliinissä ja Varsovassa,

* „Vastustaa vanhoja ja uusia aluevaltauksia”, kuten K. Radek sanoo eräässä „Bernér Tagwacht” („Bernin Vartio”. *Toim.*) lehdessä julkaistussa artikkelissaan.

niin Puolan sosialistinen hallitus kieltäytyy Venäjän ja Saksan hallitusten tapaan sanokaamme ukrainalaisten „väkivaltaisesta pidättämisestä Puolan valtion rajoissa”. Jos mainittuun hallitukseen tulee „Gazeta Robotniczan” toimituksen jäseniä, niin he uhraavat varmasti omat „teesinsä” ja kumoavat siten sen teorian, että „itseääräämisoikeutta ei voida soveltaa sosialistiseen yhteiskuntaan”. Mikäli ajattelisimme toisin, niin vuorossaolevana tehtävänäme ei olisikaan toverillinen väittely Puolan sosialidemokraattien kanssa, vaan armoton taistelu heitä, kuten shovinisteja, vastaan.

Olettakaamme, että menisin jossakin eurooppalaisessa kaupungissa kadulle ja esittäisin julkisesti ja sitten toistamiseen sanomalehdistössä „vastalauseen” sen johdosta, etten saa ostaa ihmistä orjakseni. Epäilemätöntä on, että minut voidaan oikeutetusti katsoa orjanomistajaksi, orjuusperiaatteen tai -järjestelmän, kuinka vain haluatte, kannattajaksi. Ketään ei petä se, että orjuuteen kohdistuvat sympatiani on ilmaistu kielteisenä vastalauseena, eikä myönteisessä muodossa („kannatan orjuutta”). Että poliittinen „vastalause” on *täysin* poliittisen ohjelman veroinen, se on niin ilmeistä, että tuntuu jopa epämukavaltakin joutua sitä selittämään. Joka tapauksessa olemme vuorenvarmoja siitä, ettei ainakaan Zimmerwaldin vasemmisto — emme puhu kaikista zimmerwaldilaisista, sillä heidän joukossaan on Martov y.m. kautskylaisia — tule esittämään meille „vastalauseetta” sen johdosta, jos sanomme, että III Internationalessa ei tule olemaan paikkaa henkilöille, jotka saattavat erottaa poliittisen vastalauseen poliittisesta ohjelmasta, asettaa ne toistensa vastakohtaksi j.n.e.

Haluamatta kiistellä sanoista, rohkenemme lausua julki vakaana toivomuksenamme, että Puolan sosialidemokraatit saisivat piakkoin virallisesti formuloiduksi niin oman ehdotuksensa 9. pykälän poistamisesta meidän (ja myös *heidän*) puolueohjelmasta ja samoin Internationalen ohjelmasta (vuoden 1896 Lontoon kongressin päätöslauselma) kuin myös *oman* määritelmänsä vastaavanlaisista poliittisista mieltelmistään, jotka koskevat „vanhoja ja uusia aluevaltauksia” ja „sorrettujen kansakuntien väkivaltaista pidättämistä annektoivan valtion rajoissa”.— Siirtykäämme seuraavaan kysymykseen.

4. ALUEVALTAUSTEN PUOLESTA VAIKO ALUEVALTAUKSIA VASTAAN?

Teesiensä ensimmäisen osan 3. §:ssä puolalaiset toverit ilmoittavat täysin selvästi, että he vastustavat kaikenlaisia aluevaltauksia. Saman osan 4. §:ssä tapaamme valitettavasti väitteitä, joita on pidettävä aluevaltaushenkisinä. Pykälä alkaa seuraavalla... miten sen nyt sanoisi lievemmin?.. kummallisella lauseella:

„Lähtökohtana sosialidemokratian taistelussa aluevaltauksia vastaan, sorrettujen kansakuntien väkivaltaista anektoivan valtion rajoissa pidättelemistä vastaan on *kieltäytyminen kaikkinaisesta isänmaan puolustuksesta* (kursivointi tekijään), joka imperialismin kaudella on samaa kuin puolustaa oman porvariston oikeuksia sortaa ja ryöstää vieraita kansoja”...

Mitä tämä on? Kuinka?

„Lähtökohtana taistelussa aluevaltauksia vastaan on kieltäytyminen *kaikkinaisesta isänmaan puolustuksesta*”... Mutta „isänmaan puolustamiseksihan” voidaan sanoa ja on tähän saakka ollut *yleisesti* tapana sanoa kaikkia kansallisia sotia ja kaikkia kansallisia kapinoita! Me vastustamme aluevaltauksia, *mutta*... me ymmärrämme sen niin, että vastustamme sotaa, jota anektoidut käyvät vapautuakseen anektoivista, me vastustamme kapinaa, jonka tarkoituksena on anektoitujen vapautuminen anektoivista! Eikö tämä ole aluevaltaushenkinen väite?

Teisien laatijat perustelevat tuota... kummallista väitetään sillä, että „imperialismin kaudella” isänmaan puolustus on samaa kuin puolustaa oman porvariston oikeuksia sortaa vieraita kansoja. Mutta se pätee *vain* kun on kysymyksessä imperialistinen sota, s.o. imperialististen valtojen tai valtioryhmien *välinen* sota, jolloin *molemmat* sotivat puolet eivät ainoastaan sorra „vieraita kansoja”, vaan käyvät lisäksi sotaa *siitä*, kumpi saa *enemmän* sortaa vieraita kansoja!

Todennäköisesti teisien laatijat asettavat kysymyksen „isänmaan puolustuksesta” kokonaan toisin kuin meidän puolueemme sen asettaa. Me emme hyväksy „isänmaan puolustusta” *imperialistisessa* sodassa. Se on sanottu selväkin selvemmin sekä puolueemme Keskuskomitean manifestissa

että Bernin päätöslauselmissa *, jotka on painettu saksan ja ranskan kielellä ilmestyneessä kirjasessa „Socialismi ja sota”. Myös teeseissämme olemme korostaneet sitä *kahdesti* (huomautukset 4. ja 6. pykälään)** . Puolalaisten teesien laatijat eivät nähtävästi hyväksy isänmaan puolustusta *yleensä*, t.s. *kansallistenkaan sotien osalta*, pitäen ehkä kansallisia sotia „imperialismin kaudella *mahdottomina*”. Sanomme „ehkä”, sillä teeseissään puolalaiset toverit *eivät ole* esittäneet sellaista mielipidettä.

Sellainen mielipide on esitetty selvästi saksalaisen „Internationale” ryhmän teeseissä ja Juniuksen kirjasessa, jolle omistamme erikoisen artikkelin***. Siinä sanotun lisäksi huomautamme, että annektoidun alueen tai maan kansallista kapinaa anektoijaa vastaan voidaan nimittää nimenomaan kapinaksi, mutta ei sodaksi (olemme kuulleet tällaisen vastaväitteen ja siksi esitämme sen, vaikka pidämmekin tällaista terminologista kiistaa pikkumaisuutena). Joka tapauksessa tuskinpa kukaan rohjennee kiistää sen, että annektoitu Belgia, Serbia, Galitsia ja Armenia tulevat sanomaan *ja ovat oikeassa sanoessaan* valloittajaa vastaan suuntautuvaa „kapinaansa” „isänmaan puolustukseksi”. Siis puolalaiset toverit *vastustavat* tällaista kapinaa sillä perusteella, että näissä annektoiduissa maissa on *myös* porvaristo, joka *niin ikään* sortaa vieraita kansoja tai oikeamminkin voi sortaa, sillä puhutaan vain „sen *oikeudesta* sortaa”. Kyseistä sotaa tai kyseistä kapinaa arvosteltaessa ei siis oteta huomioon sen *todellista* yhteiskunnallista sisältöä (sorrettu kansakunta taistelee vapautensa puolesta sortajaa vastaan), vaan se, että nykyisin sorrettu porvaristo saa mahdollisuuden käyttää „*sorto-oikeuttaan*”. Jos Saksa valtaa, sanokaamme vuonna 1917, Belgian ja Belgia nousee vuonna 1918 kapinaan vapautensa puolesta, niin puolalaiset toverit tulevat vastustamaan kapinaa sillä perusteella, että Belgian porvaristolla on „oikeus sortaa vieraita kansoja”!

Tässä arvostelmassa ei yleensä ole hituistakaan marxilaisuutta eikä vallankumouksellisuutta. Ellemme tahdo kavaltaa sosialismia, meidän *on* tuettava *jokaista* kapinaa päävihollistamme, suurvaltojen porvaristoa, vastaan, ellei kapina ole taantumuksellisen luokan kapinaa. Jos

* Ks. Teokset, 21. osa, ss. 11—20 ja 146—147. *Toim.*

** Ks. tätä osaa, ss. 141 ja 143. *Toim.*

*** Ks. tätä osaa, ss. 295—310. *Toim.*

kieltäydymme tukemasta annektoitujen alueiden kapinaa, meistä tulee objektiivisesti annektoinnin kannattajia. Nimenomaan „imperialismin kaudella”, joka on yhteiskunnallisen vallankumouksen alkamiskautta, proletariaatti on tänään mitä tarmokkaimmin tukeva annektoitujen alueiden kapinoita hyökätäkseen heti huomenna tai samaan aikaan tällaisen kapinan heikentämää „suur”-vallan porvaristoa vastaan.

Puolalaisten toverien annektoimishenkisyys on kuitenkin vieläkin pitemmälle menevää. He eivät vastusta ainoastaan annektoitujen alueiden kapinaa, vaan he vastustavat niiden riippumattomuuden *kaikkea*, yksinpä rauhallista tietäkin tapahtuvaa ennallistamista! Kuulkaapa:

„Ottamatta mitään vastuuta imperialismin sortopolitiikan seurauksista ja taistellen mitä jyrkimmin niitä vastaan sosialidemokratia *ei kannata millään muotoa uusien rajapyykkien asettamista Euroopassa eikä imperialismin hävittämien rajapyykkien uudelleen pystyttämistä*” (kursivointi tekijäin).

Nyt „imperialismi on hävittänyt rajapyykit” Saksan ja Belgian, Venäjän ja Galitsian väliiltä. Kansainvälisen sosialidemokratian on nähkääs vastustettava yleensä niiden uudelleen pystyttämistä, tapahtuipa se millä tavalla tahansa. Vuonna 1905, „imperialismin aikakaudella”, jolloin Norjan autonomiset suurkäräjät julistivat Norjan eronneeksi Ruotsista ja jolloin Ruotsin taantumuksellisten saarnaamasta Norjan vastaisesta Ruotsin sodasta ei tullut mitään, mikä johtui niin Ruotsin työläisten vastarinnasta kuin myös imperialistisesta maailmantilanteestakin, sosialidemokratian olisi kaiketi pitänyt vastustaa Norjan eroamista, sillä se merkitsi epäilemättä „uusien rajapyykkien asettamista Euroopassa”!!

Tämä on jo suorastaan ilmeinen annektoimiskanta. Sen kumoaminen on tarpeetonta, sillä se kumoaa itse itsensä. Yksikään sosialistinen puolue ei rohkene hyväksyä seuraavanlaista kantaa: „me vastustamme yleensä aluevaltauksia, mutta Eurooppaan nähden me hyväksymme aluevaltauksset tai suhtaudumme niihin sovinnollisesti, kun kerran ne on suoritettu”...

On pysähdyttävä tarkastelemaan vain sen virheen teoreettisia alkulähteitä, joka on johtanut puolalaiset toverimme tuollaiseen mitä ilmeisimpään... „mahdottomuuteen”.

„Euroopan” perusteettomasta asettamisesta erikoisasemaan sanomme tuonnempana. Seuraavat kaksi teeseistä otettua lausetta selittävät virheen muut alkulähteet:

....„Siellä, missä imperialismin ratas on kulkenut rusementana jo kapitalistiseksi muodostuneen valtion yli, siellä tapahtuu petomaisen imperialistisen sorron muodossa sosialismia valmistelevaa kapitalistisen maailman poliittista ja taloudellista keskittymistä”...

Tällainen aluevaltausten puolustelu on struvelaisuutta eikä marxilaisuutta. Ne venäläiset sosialidemokraatit, jotka muistavat 1890-luvun Venäjän, tuntevat hyvin tuon herroille Struvelle, Cunoweille, Legieneille ja kumpp. yhteisesti ominaisen tavan väärentää marxilaisuutta. Juuri saksalaisista struvelaisista, niin sanotuista „sosiali-imperialisteista”, puhutaan puolalaisten toverien toisessa teesissä (II, 3):

...(Itsemääräämistunnus) „antaa sosiali-imperialisteille mahdollisuuden esittää — todistamalla tuon tunnuksen luonteeltaan illusoriseksi — meidän taistelumme kansallista sortoa vastaan historiallisesti epäoikeutetuksi sentimentaalisuudeksi ja saada siten proletariaatin epäilemään sosialidemokraattien ohjelman tieteellistä pätevyyttä”...

Tämä merkitsee, että teesien laatijat pitävät saksalaisten struvelaisten kantaa „tieteellisenä”! Onnittelemme.

Vain eräs „pikkuseikka” musertaa tuon ihmeellisen argumentin, joka pelotteli meitä sillä, että Lenschit, Cunowit ja Parvukset ovat meitä vastustaessaan *oikeassa*: nimittäin nuo Lenschit ovat tavallaan johdonmukaisia miehiä, ja saksalaisen shovinistisen „Kellon” 8.—9. numerossa — olemme varta vasten siteeranneet teeseissämme juuri näitä numeroita — Lensch todistelee *samanaikaisesti* „tieteellisesti pätemättömiksi” sekä itsemääräämistunnuksen (puolalaiset sosialidemokraatit ovat nähtävästi tunnustaneet *nämä* Lenschin todistelut kumoamattomiksi, mikä ilmenee esittämästämme heidän teeseissään olevasta päätelmästä...) että alas aluevaltaukset-tunnuksen!!

Lensch on näet tajunnut mainiosti sen yksinkertaisen totuuden, josta kyllä huomautimme puolalaisille kollegoillemme, mutta he eivät ole halunneet vastata tähän huomautukseemme: ettei ole mitään, „ei taloudellista eikä poliittista” eikä yleensä loogillista eroa itsemääräämisen „tunnustamisen” ja aluevaltaukset kieltävän „vastalauseen” välillä. Jos kohta puolalaiset toverit pitävät Lenschien

itseään määräämistä vastaan tähdättyjä todisteluja kumoamattomina, niin eihän voida olla tunnustamatta sitä *tosiasiaa*, että Lenschit suuntaavat nämä *kaikki* todisteet myös aluevaltaustavasta taistelusta vastaan.

Teoreettinen virhe, joka on puolalaisten kollegojemme kaikkien päätelmien perustana, on vienyt heidät niin pitkälle, että he ovat osoittautuneet *epäjohdonmukaisiksi aluevaltausten kannattajiksi*.

5. MIKSI SOSIALIDEMOKRATIA VASTUSTAA ALUEVALTAUKSIA?

Meidän mielestämme vastaus on selvä: siksi, että aluevaltaus on kansakuntien itsemääräämisen loukkaamista eli toisin sanoen eräs kansallisuussorron muoto.

Puolalaisten sosialidemokraattien mielestä on *erikoisesti* selitettävä, miksi me vastustamme aluevaltauksia, mutta noissa selityksissään (teesit I, 3) teesien laatijat sotkeutuvat väistämättömästi useihin uusiin ristiriitoihin.

He esittävät kaksi todistetta sen „puolesta”, miksi me (vastoin Lenschien „tieteellisesti perusteltuja” argumentteja) vastustamme aluevaltauksia. Ensimmäinen:

„..., Sen väitteen vastapainoksi, että aluevaltaukset ovat Euroopassa välttämättömiä voittaneen imperialistisen valtion sotilaallisen turvallisuuden vuoksi, sosialidemokratia asettaa sen tosiasian, että aluevaltaukset vain voimistavat ristiriitoja ja lisäävät siten sodanvaaraa”...

Tämä vastaus ei riitä Lenscheille, sillä heidän tärkeimpänä todistusperusteenaan ei ollut aluevaltausten sotilaallinen välttämättömyys, vaan niiden *taloudellinen* edistykellisyys, koska ne merkitsevät keskittymistä imperialismin oloissa. Onko siinä mitään loogillisuutta, kun Puolan sosialidemokraatit myöntävät *tällaisen* keskittymisen edistykelliseksi, kieltäytyen palauttamasta ennalleen imperialismin hävittämiä rajapyykkeitä Euroopassa, ja samalla *vastustavat* aluevaltauksia?

Edelleen. *Minkälaisien* sotien uhkaa aluevaltaukset lisäävät? Eivät ainakaan imperialististen, sillä niitä aiheuttavat muut syyt; pahimpia ristiriitoja nykyisessä imperialistisessa sodassa ovat kiistattomasti Englannin ja Saksan, Venäjän ja Saksan väliset ristiriidat. Nämä maat eivät ole

olleet eivätkä ole aluevaltausten kohteena. Kysymyksessä on *kansallisten* sotien ja kansallisten kapinoiden uhan lisääntyminen. Mutta kuinka saatetaan toisaalta julistaa kansalliset sodat „imperialismin aikakaudella” *mahdottomiksi* ja toisaalta vedota kansallisten sotien „uhkaan”? Sellainen on epäloogillista.

Toinen todiste. Aluevaltauksset „luovat kuilun hallitsevan kansakunnan proletariaatin ja sorretun kansakunnan proletariaatin välille”... „sorretun kansakunnan proletariaatti liittyisi yhteen oman porvaristonsa kanssa ja pitäisi hallitsevan kansakunnan proletariaattia vihollisenaan. Proletariaatin kansainvälinen luokkataistelu kansainvälistä porvaristoa vastaan vaihtuisi proletariaatin hajaannukseksi, sen aatteelliseksi turmelukseksi”...

Näistä todisteista olemme täysin samaa mieltä. Mutta onko loogillista esittää samasta kysymyksestä ja samaan aikaan todisteita, jotka kumoavat toisensa? Teesien I osan 3. §:stä luemme mainitut todisteet, joilla aluevaltauksset osoitetaan proletariaatin *hajoittamiseksi*, mutta viereisessä 4. §:ssä meille sanotaan, että Euroopassa on vastustettava jo suoritettujen aluevaltausten peruuttamista ja kannatettava „sorrettujen ja sortavien kansakuntien työväenjoukkojen kasvattamista solidaariseen taisteluun”. Jos aluevaltausten peruuttaminen on taantumuksellista „sentimentaalisuutta”, niin sitä *ei voida* argumentoida siten, että aluevaltauksset kaivavat kuilua „proletariaatin” välille ja aiheuttavat siinä „hajaannusta”, vaan on silloin päinvastoin katsottava aluevaltauksset eri kansakuntien proletariaatin *lähentymisen* ehdoksi.

Me sanomme: jotta voitaisiin suorittaa sosialistinen valtakumous ja kukistaa porvaristo, työväen on liityttävä lujemmin yhteen, ja taistelu itsemääräämisen puolesta, t.s. annektointia vastaan, auttaa sitä liittymään lujemmin yhteen. Me pysymme johdonmukaisina. Mutta puolalaiset toverit, koska he katsovat eurooppalaiset aluevaltauksset „peruuttamattomiksi” ja kansalliset sodat „mahdottomiksi”, kumoavat itse itsensä, kun väittävät annektointia „vastaan” esittämällä todisteita nimenomaan kansallisten sotien *kannalta!* Nimittäin sellaisia todisteita, että aluevaltauksset *vaikeuttavat* eri kansakuntien työläisten lähentymistä ja yhteenliittymistä!

Toisin sanoen: voidakseen esittää väitteitä aluevaltauksia vastaan puolalaisten sosialidemokraattien täytyy ottaa todisteita sellaisesta teoreettisesta aineistosta, jonka *he juuri itse* periaatteessa kumoavat.

Tämä on sitäkin silmiinpistävämpää siirtomaakysymyksessä.

6. VOIDAANKO TASSA KYSYMYKSESSÄ ASETTAA SIIRTOMAAT „EUROOPAN” VASTAKOHDAKSI?

Teeseissämme on sanottu, että kapitalismin vallitessa on yhtä „mahdotonta” vaatia heti siirtomaiden vapauttamista (t.s. tuo vapautus on mahdoton ilman useita vallankumouksia ja kestävä ilman sosialismia) kuin kansakuntien itsemääräämistä, virkamiesten valinnallisuutta, demokraattista tasavaltaa y.m., ja toisaalta, että tämä siirtomaiden vapautuksen vaatiminen ei ole mitään muuta kuin „kansakuntien itsemääräämisen tunnustamista”.

Puolalaiset toverit eivät ole vastanneet yhteenkään näistä argumenteista. He yrittivät tehdä eron „Euroopan” ja siirtomaiden välillä. Vain Euroopan osalta he muuttuvat epäjohdonmukaisiksi aluevaltausten kannattajiksi kieltäytyessään aluevaltausten peruuttamisesta, mikäli ne jo on suoritettu. Mutta siirtomaiden osalta he taas julistavat ehdottoman vaatimuksen: „pois siirtomaista!”.

Venäläisten sosialistien on vaadittava: „pois Turkestanista, Khivasta, Buharasta y.m.”, mutta he lankeavat nähkääs „utopismiin”, „epätieteelliseen” „sentimentalisuuteen” y.m., jos vaativat samanlaista eroamisvapautta Puolalle, Suomelle, Ukrainalle y.m. Englantilaisien sosialistien on vaadittava: „pois Afrikasta, Intiasta ja Australiasta”, muttei Irlannista. Millä teoreettisilla perusteluilla on selitettävissä tämä virheellisyydessään niin silmiinpistävä eroavaisuus? Ei saa sivuuttaa tätä kysymystä.

Itsemääräämisen vastustajain pää„perusteena” on „mahdottomuus”. Viittaus „taloudelliseen ja poliittiseen keskittymiseen” ilmaisee saman ajatuksen hieman muunnettuna.

On selvää, että keskittymistä tapahtuu *myös* siirtomaaliitosten avulla. Siirtomaat ja Euroopan kansat — ainakin useimmat viimeksi mainituista — erosivat taloudellisessa suhteessa toisistaan ennen kaikkea siinä, että siirtomaat oli

vedetty *tavaravaihtoon*, muttei vielä kapitalistiseen *tuotantoon*. Imperialismi teki siihen muutoksen. Imperialismi on muun muassa *pääoman* vientiä. Kapitalistista tuotantoa juurrutetaan yhä nopeammin siirtomaihin. Niitä ei voida tempaista irti siitä riippuvaisuudesta, jossa ne ovat euroopalaiseen finanssipääomaan nähden. Sotilaalliselta kannalta samoin kuin ekspansionkin (laajentamisen) kannalta katsoen siirtomaiden eroaminen emämaasta on mahdollista ylipäänsä vain sosialismin aikana, mutta kapitalismin oloissa se on mahdollista joko poikkeustapauksessa tai sitten niin siirtomaissa kuin emämaissakin tapahtuvien useiden vallankumousten ja kapinain hinnalla.

Riippuvaisuussuhteissa olevat Euroopan kansakunnat ovat enimmältään kapitalistisesti kehittyneempiä (joskaan eivät kaikki: albanialaiset, useat Venäjän ei-venäläiset kansat) kuin siirtomaiden kansakunnat. Mutta juuri tämä saa vastustamaan yhä enemmän kansallisuussortoa ja aluevaltauksia! Juuri tämän vuoksi kapitalismin kehitys on kaikissa poliittisissa oloissa, m.m. myös eroamisen tapahduttua, *varmempaa* Euroopassa kuin siirtomaissa... „Siellä”, kirjoittavat puolalaiset toverit tarkoittaen siirtomaita (I, 4), „kapitalismin tehtävänä on vielä tuotantovoimien itsenäinen kehittäminen”... Euroopassa se on vieläkin tuntuvampaa: Puolassa, Suomessa, Ukrainassa, Elsassissa kapitalismi kehittää tuotantovoimia epäilemättä paljon voimaperäisemmin, nopeammin ja itsenäisemmin kuin Intiassa, Turkestanissa, Egyptissä ja muissa mitä tyypillisimmissä siirtomaissa. Ilman pääomaa ei ole mahdollista itsenäinen kehitys eikä yleensääkään mikään kehitys tavarantuotannon yhteiskunnassa. Riippuvaisuussuhteissa olevilla Euroopan kansakunnilla on sekä *omaa* pääomaa että hyvä mahdollisuus saada sitä mitä erilaisimmilla ehdoilla. Siirtomailla ei ole ollenkaan tai miltei ollenkaan *omaa* pääomaa, ja finanssipääoman vallitessa siirtomaa ei voi saada sitä muilla ehdoilla kuin alistumalla valtiollisesti. Mitä siis merkitsee kaiken tämän vuoksi sellainen vaatimus kuin siirtomaiden viiptymätön ja ehdoton vapauttaminen? Eikö ole selvää, että se on paljon „utooppisempi” siinä „utopia”-sanana vulgäärissä, karrikoidun „marxilaisessa” merkityksessä, jossa sitä käyttävät herrat Struвет, Lenschit, Cunowit ja heitä seuraten valitettavasti myös puolalaiset toverit? Tässä „utopismilla” tarkoitetaan oikeastaan poikkeamista

poroporvarillisesta jokapäiväisyydestä, m.m. kaikkea vallankumouksellista. Mutta *kaiken* laatuiset vallankumoukselliset liikkeet, m.m. kansalliset, ovat Euroopan oloissa todennäköisempiä, mahdollisempia, sitkeämpiä, tietoisempia ja vaikeammin voitettavia kuin siirtomaissa.

Sosialismi, sanovat puolalaiset toverit (I, 3), „pystyy antamaan kehittymättömille siirtomaakansoille *pyyteetöntä kulttuuriapua alistamatta niitä herruuteensa*”. Aivan oikein. Mutta mitä syytä on luulla, ettei suuri kansakunta, suuri valtio, siirryttyään sosialismiin, pysty vetämään „pyyteettömällä kulttuuriavullaan” puolelleen pientä sorrettua kansakuntaa Euroopassa? Nimenomaan se eroamisvapaus, jonka puolalaiset sosialidemokraatit „*antavat*” siirtomaille, on vetävä pieniä, mutta sivistyneitä ja poliittisesti *vaativaisia* sorrettuja Euroopan kansakuntia liittoon suurten sosialististen valtioiden kanssa, sillä sosialismin aikana suurvalta on merkitsevä: niin ja niin monta tuntia *vähemmän* työtä päivässä, niin ja niin paljon suuremmat *työansiot* päivässä. Porvariston ikeestä vapautuvat työtätekevät joukot *tulevat* kaikkiin voimin *pyrkimään* liittoutumaan ja yhtymään suurten ja edistyneiden sosialististen kansakuntien kanssa tuon „kulttuuriavun” vuoksi, jolleivät vain eiliset sortajat loukkaa pitkällisen sorron alaisena olleen kansakunnan korkealle kehittynyttä demokraattista omanarvontuntoa, jos vain tehdään se tasa-arvoiseksi kaikessa, m.m. myös valtion rakentamisessa, siinä, että se saa kokeilla „oman” valtion rakentamista. Kapitalismin vallitessa sellainen kokeilu merkitsee sotaa, pienten privilegioitujen kansakuntien (Hollanti, Sveitsi) eristymistä, sulkeutuneisuutta, ahdasmielistä egoismia. Sosialismin vallitessa työtätekevät joukot eivät itsekään suostu missään edellään mainittujen puhtaasti taloudellisten motiivien perusteella sulkeutuneisuuteen, ja valtiollisten muotojen moninaisuus, vapaus erota valtiosta, valtionrakentamiskokeilu — kaikki tämä on oleva siihen asti, kunnes valtio yleensä kuolee, vauraan kultivoidun elämän perustana, kansakuntien vapaaehtoisen lähenemisen ja yhdistymisen nopeutumisen takeena.

Erottaessaan siirtomaat ja asettaessaan ne Euroopan vastakohtaksi puolalaiset toverit joutuvat sellaiseen ristiriitaan, joka heti kumoaa kaikki heidän virheelliset todistensa.

7. MARXILAISSUUS VAIKO PROUDHONILAISSUUS?

Viitteemme, joka koskee Marxin suhtautumista Irlannin eroamiseen, puolalaiset toverit ovat torjuneet poikkeuksellisesti suoraan eivätkä välillisesti. Entä mikä on heidän vastaväitteensä? Sillä, että viitataan vuosien 1848—1871 aikaiseen Marxin asenteeseen, ei ole heidän mielestään „vähäisintäkään arvoa”. Tätä tavattoman kiukkuista ja jyrkkää lausuntoa perustellaan sillä, että Marx esiintyi „samanaikaisesti” „tshekkien, eteläslaavien y.m. riippumattomuuspyrkimyksiä vastaan”⁹⁹.

Perustelu on erikoisen kiukkuista nimenomaan siksi, että se on erikoisen kestävä. Puolalaisten marxilaisten mukaan Marx oli pelkästään sotkija, joka puhui „samanaikaisesti” päinvastaisia asioita! Se ei ole lainkaan totta eikä lainkaan marxilaisuutta. Juuri „konkreettista” analyysia koskeva vaatimus, jonka puolalaiset toverit esittivät *ollakseen sitten sitä noudattamatta*, velvoittaa meitä erittelemään, eikö Marxin erilainen suhtautuminen erilaisiin konkreettisiin „kansallisuus”-liikkeisiin johtunut *yhdestä ja samasta* sosialistisesta maailmankatsomuksesta.

Kuten tunnettua, Marx oli Puolan riippumattomuuden kannalla pitäen silmällä *Euroopan* demokraattisten voimien etuja niiden taistellessa tsarismien voimaa ja vaikutusvaltaa vastaan — voidaan sanoa: kaikkivoipaisuutta ja määräävää taantumuksellista vaikutusvaltaa vastaan. Tämä katsantokanta tuli mitä havainnollisimmin ja tosiasiallisesti vahvistettua oikeaksi vuonna 1849, jolloin Venäjän feodaalinen sotaväki nujersi kansallista vapautta tavoittelevan ja valankumouksellisen demokraattisen kapinan Unkarissa. Ja siitä lähtien aina Marxin kuolemaan saakka, vieläpä myöhemminkin, aina vuoteen 1890 saakka, jolloin tsarismi liitossa Ranskan kanssa uhkasi taantumuksellisella sodalla Saksaa, *ei imperialistista*, vaan kansallisesti riippumatonta Saksaa, Engels oli ennen kaikkea tsarisminvastaisen taistelun kannalla. Tämän vuoksi ja vain tämän vuoksi Marx ja Engels vastustivat tshekkien ja eteläslaavien kansallista liikettä. Pelkkä tutustuminen siihen, mitä Marx ja Engels kirjoittivat vuosina 1848—1849, on osoittava kaikille, jotka ovat kiinnostuneita marxilaisuudesta muutoin kuin sen torjumisen mielessä, että Marx ja Engels *asettivat* silloin suoraan ja selvästi „kokonaisia taantumuksellisia kansoja”,

jotka olivat „venäläisten etuvartioina” Euroopassa, „vallankumouksellisten kansojen”: saksalaisten, puolalaisten ja madjaarien *vastakohdaksi*. Se on tosiasia. Ja tuo tosiasia tuli *silloin* osoitettua *eittämättömästi* oikein: vuonna 1848 vallankumoukselliset kansat taistelivat vapautensa puolesta, jonka päävihollinen oli tsarismi, kun taas tshekkiläiset y.m. olivat todella taantumuksellisia kansoja, tsarismien etuvartioita.

Entä mitä sanoo meille tämä konkreettinen esimerkki, joka on eriteltävä *konkreettisesti*, mikäli halutaan olla uskollisia marxilaisuudelle? Ainoastaan sen, että 1) Euroopan muutamien suurten ja suurimpien kansojen vapauttamisen edut ovat pienten kansakuntien vapausliikkeen etuja korkeammalla; 2) että demokratiavaatimus on otettava koko Eurooppaa — nykyisin on sanottava: koko maailmaa käsittelevänä eikä eristettynä.

Eikä mitään muuta. Se ei millään tavoin kumoa sitä elementaarista sosialistista periaatetta, jonka puolalaiset toverit unohtavat ja jolle Marx oli *aina* uskollinen, nimittäin että kansa, joka sortaa toisia kansoja, ei voi olla vapaa. Jos se konkreettinen tilanne, joka oli Marxin aikana silloin, kun tsarismilla oli dominoiva vaikutus kansainvälisessä politiikassa, toistuu esim. siinä muodossa, että muutamat kansat alkavat sosialistisen vallankumouksen (kuten alettiin v. 1848 Euroopassa porvarillis-demokraattinen vallankumous), mutta *muut* kansat osoittautuvat porvarillisen taantumuksen tärkeimmiksi tukipylväiksi, niin meidänkin on oltava viimeksi mainittuja vastaan suuntautuvan vallankumouksellisen sodan kannalla, näiden „nujertamisen” kannalla, kaikkien näiden etuvartioiden murskaamisen kannalla, esiintyköön siellä millaisia tahansa pienkansallisia liikkeitä. Meidän ei siis suinkaan pidä hyljeksiä Marxin antamia taktiikkanäytteitä — se merkitsisi, että sanoissa tunnustamme marxilaisuuden, mutta käytännössä luovumme siitä, — vaan meidän on analysoimalla niitä konkreettisesti otettava niistä tulevaisuuden varalta oppia, joka on oleva mitä arvokkainta. Erilliset demokratiavaatimukset, siinä luvussa myös itsemäärääminen, eivät ole absoluutti, vaan *pieni osa* yleisessä demokraattisessa (nykyään: yleisessä sosialistisessa) *maailmanliikkeessä*. Saattaa olla, että erillisissä konkreettisissa tapauksissa pieni osa on ristiriidassa kokonaisuuden kanssa, jolloin siitä on kieltäydyt-

tävä. Saattaa olla, että jossakin maassa tasavaltalainen liike on vain muiden maiden klerikaalien tai finanssimiesten ja monarkistien juonittelun ase, jossa tapauksessa meidän ei pidä tukea tuota kyseistä konkreettista liikettä, mutta naurettavaa olisi jättää tasavaltatunnus tämän perusteella pois kansainvälisen sosialidemokratian ohjelmasta.

Miten nimenomaan on muuttunut konkreettinen tilanne alkaen vuosista 1848—1871 ja vuosiin 1898—1916 mennessä (otan tässä rajapyykeiksi imperialismin, kuten aikakauden, huomattavimmat tapahtumat: Espanjan ja Amerikan imperialistisen sodan ja Euroopan imperialistisen sodan)? Tsarismi on ilmeisesti ja kiistattomasti lakannut olemasta taantumuksen tärkein tukipylväs, mikä johtuu ensiksikin kansainvälisen finanssipääoman, varsinkin Ranskan finanssipääoman sille antamasta avusta ja toiseksi vuodesta 1905. Silloin suurten kansallisvaltioiden — Euroopan demokraatioiden — järjestelmä antoi maailmalle demokratian ja sosialismin tsarismista huolimatta *. Marx ja Engels eivät eläneet imperialismiin saakka. Nyt on muodostunut muutamien (luvultaan 5—6) imperialististen „suur”-valtojen järjestelmä; näistä jokainen sortaa vieraita kansakuntia, jota paitsi tuo sorto on eräänä alkusyynä, joka estää keinotekoisesti kapitalismia kukistumasta, tukee keinotekoisesti maailmaa hallitsevien imperialististen kansakuntien opportunistisia ja sosialishovinismia. Silloin länsi-Euroopan demokraattinen liike, joka vapautti suurimmat kansakunnat, suuntautui tsarismia vastaan, joka käytti taantumuksellisin tarkoituksin hyväksi erillisiä pieniä kansallisia liikkeitä. Nyt tsaristinen imperialismi ja johtava kapitalistinen — eurooppalainen — imperialismi ovat liittoutuneet useiden kansakuntien yhteisen sortamisen pohjalla socialistista proletariaattia vastaan, joka on jakautunut shovinistiseksi,

* Rjazanov julkaisi Grünbergin „Socialismin historian arkistossa” (1916, I) mitä mielenkiintoisimman artikkelin, jonka Engels on kirjoittanut Puolan kysymyksestä v. 1866. Engels korostaa, että proletariaatin on lunnustettava välttämättömästi Euroopan suurten kansakuntien riippumattomuus ja „itseääräämisoikeus” (right to dispose of itself) ja huomauttaa, että „kansallisuusperiaate” (varsinkin bonapartelaisittain käytettynä), t.s. minkä tahansa pienen kansakunnan rinnastaminen noiden suurten kanssa, on järjettömyyttä. „Venäjä”, sanoo Engels, „omistaa tavattoman paljon varastettua omaisuutta” (s.o. sorrettuja kansakuntia), „Jonka se joutuu tilinteon päivänä luovuttamaan takaisin”¹⁰⁰. Niin bonapartismi kuin tsarismikin *käyttävät* pieniä kansallisia liikkeitä *omaksi* hyödykseen Euroopan demokraattista liikettä *vastaan*.

„sosiali-imperialistiseksi”, ja vallankumoukselliseksi proletariaatiksi.

Juuri tässä on se tilanteen konkreettinen muutos, jota puolalaiset sosialidemokraatit eivät ota huomioon, vaikka lupasivat olla konkreettisia! Tämä on aiheuttanut konkreettisen muutoksen samojen sosialististen periaatteiden *soveltamisessa: silloin* oli etupäässä „vastustettava tsarismia” (ja eräitä pienkansallisia liikkeitä, joita *se* käytti hyväksi demokratianvastaisin tarkoituksin) ja kannatettava Lännen suurten kansakuntien vallankumouksellisia kansoja. *Nyt* on vastustettava imperialististen valtojen, imperialistisen porvariston ja sosiali-imperialistien yhteistä suoristunutta rintamaa ja *kannatettava kaikkien* kansallisten liikkeiden käyttämistä sosialistisen vallankumouksen tarkoituksien hyväksi imperialismia vastaan. Mitä *aidompaa* on nyt proletariaatin taistelu imperialistien yhteistä rintamaa vastaan, sitä ajankohtaisempi on ilmeisesti internationalistinen periaate: „kansaa, joka sortaa toisia kansoja, ei voi olla vapaa”.

Doktrinäärisesti ymmärtämänsä yhteiskunnallisen vallankumouksen *nimessä* proudhonilaiset jättivät huomioon ottamatta Puolan kansainvälisen merkityksen ja hylkivät kansallisuusliikkeitä. Aivan yhtä doktrinäärisesti menettelevät puolalaiset sosialidemokraatit *hajoittaessaan* kansainvälistä sosiali-imperialistien vastaista taistelurintamaa auttamalla (objektiivisesti) näitä siten, että horjuvat aluevaltauskysymyksessä. Onhan nimittäin proletariaatin kansainvälinen taistelurintama muuttunut pienten kansakuntien konkreettisen aseman osalta: aikaisemmin (1848—1871) pienillä kansakunnilla oli merkitystä joko „lännen demokratian” ja vallankumouksellisten kansojen tai tsarismien mahdollisena liittolaisena; nyt (1898—1914) pienet kansakunnat ovat menettäneet tuon merkityksensä; niiden merkitys on nykyään siinä, että ne ovat eräänä „suurvaltalaisten kansakuntien” parasitismien ja siis sosiali-imperialismin ravinnonlähteenä. Tähdellistä ei ole se, vapautuuko sosialistiseen vallankumoukseen mennessä pienistä kansakunnista $\frac{1}{50}$ tai $\frac{1}{100}$, vaan tähdellistä on se, että proletariaatti on objektiivisten syiden takia jakautunut imperialismin aikakaudella kahteen kansainväliseen leiriin, joista toisen ovat turmelleet suurvaltojen porvariston pöydältä putoilevat murut — m.m. myös murenneet pienten kansakuntien kaksin- ja kolminkertai-

sella riistolla saaduista tuloista — ja toinen ei voi vapautua itse, ellei se vapauta pieniä kansakuntia, kasvata joukkoja shovinisminvastaisessa hengessä, s.o. aluevaltausten vastustamisen, s.o. „itsemäärämisen” hengessä.

Tämä tärkein puoli asiasta jää huomioon ottamatta puolalaisilta tovereilta, jotka *eivät* tarkastele asioita siltä kannalta, mikä on olennainen imperialismin aikakaudella, kansainvälisen proletariaatin kahden leirin olemassaolon kannalta.

Vielä lisää havainnollisia esimerkkejä heidän proudhoni-laisuudestaan: 1) suhtautuminen Irlannin vuoden 1916 kapinaan, jonka otamme puheeksi tuonnempana; 2) se sanonta teeseissä (II, 3, 3. §:n lopussa), että sosialistisen vallankumouksen tunnusta „ei saa millään hämäärittää”. Se juuri onkin perin marxilaisvastainen ajatus, että muka sosialistisen vallankumouksen tunnusta saatetaan „hämäärittää” *sitomalla* se johdonmukaisen vallankumoukselliseen kantaan kaikissa kysymyksissä, myös kansallisuuskysymyksessä.

Puolalaiset sosialidemokraatit katsovat ohjelmamme „kansallis-reformistiseksi”. Verratkaa kahta seuraavaa käytännöllistä ehdotusta: 1) puollettava autonomiaa (puolalaisten teesit III, 4) ja 2) puollettava eroamisvapautta. Ohjelmamme eroavat näet tässä ja vain tässä suhteessa! Ja eikö liene selvää, että juuri edellinen on reformistinen erotukseksi jälkimmäisestä? Reformistinen muutos on sellainen, joka ei järkytä hallitsevan luokan vallan perustoja, vaan on ainoastaan tämän luokan tekemä myönnytyks, samalla kun sen herruus säilyy. Vallankumouksellinen muutos järkyttää vallan perustoja. Se, mikä kansallisuusohjelmassa on reformistista, *ei* hävitä hallitsevan kansakunnan *kaikkia* etuoikeuksia, *ei* luo täydellistä tasa-arvoisuutta, *ei* poista *kaikkea* kansallisuussortoa. „Autonominen” kansakunta ei ole tasa-arvoinen „valtakunnallisen” kansakunnan kanssa; puolalaiset toverit eivät olisi voineet olla huomaamatta tätä, elleivät he olisi itsepäisesti kieltäytyneet analysoimasta (aivan kuin meidän entiset „ekonomistimme”) *valtiokäsitteitä* ja -kategorioita. Autonominen Norja nautti Ruotsin osana vuoteen 1905 saakka mitä laajinta autonomiaa, mutta se ei ollut tasa-arvoinen Ruotsin kanssa. Vasta sen vapaa eroaminen toi *todella* ilmi ja todisti sen tasa-arvoisuuden (jota paitsi — lisäämme suluissa —

nimenomaan tuo vapaa ero loi pohjan välittömämmälle, paljon demokraattisemmalle, oikeuksien tasavertaisuuteen perustuvalla lähentymisellä). Niin kauan kuin Norja oli vain autonominen, Ruotsin aristokratialla oli *yhtä* erioikeutta enemmän, ja tätä erioikeutta ei „pienennetty” (reformismien olemuksena on pahan *pienentäminen* eikä sen poistaminen), vaan se *kumottiin* eroamisen kautta *kokonaan* (vallankumouksellisuuden perustunnusmerkki ohjelmassa).

Sanottakoon muuten, että autonomia, joka on reformi, eroaa periaatteellisesti eroamisvapaudesta, joka on vallankumouksellinen toimenpide. Se on epäilemätöntä. Mutta reformi — kuten kaikki tietävät — on käytännössä useinkin vain askel vallankumousta kohti. Nimenomaan autonomia antaa kansakunnalle, jota pidetään väkivalloin kyseisen valtion rajoissa, mahdollisuuden muodostua lopullisesti kansakunnaksi, koota, tiedota ja järjestää omat voimansa, valita kyllin sopiva ajankohta *julistaakseen*... „norjalaisten” tapaan: me, sen ja sen kansakunnan tai sen ja sen maakunnan autonominen eduskunta, ilmoitamme, ettei Venäjän keisari ole enää Puolan kuningas y.m.s. Tähän sanotaan tavallisesti „vastaväitteksi”: sellaiset kysymykset ratkaistaan sotien eikä julistusten avulla. Oikein: useimmissa tapauksissa sotien avulla (samoin kuin kysymykset suurten valtioiden hallitusmuodosta ratkaistaan useimmissa tapauksissa vain sotien ja vallankumousten avulla). Kuitenkaan ei haittaa mieltä, onko *tuollainen* vallankumouksellisen puolueen poliittista ohjelmaa vastaan esitetty „vastaväite” loogillinen? Vastustammeko me sitä, että käydään sotia ja suoritetaan vallankumouksia sen *vuoksi*, mikä on oikeaa ja proletariaatille hyödyllistä, demokratian ja sosialismin *vuoksi*?

„Mutta emmehän me voi olla suurten kansojen välisen sodan kannalla, sen kannalla, että tuhottaisiin 20 miljoonaa ihmistä pienen, väkiluvultaan ehkä 10—20 miljoonaa henkeä käsittävän kansakunnan kysymyksenalaisen vapauttamisen vuoksi”! Emme tietenkään voi. Muttei siitä syystä, että luopuisimme ohjelmassamme vaatimasta täydellisestä kansallista tasa-arvoisuutta, vaan siitä syystä, että *useampien ja kaikkien* maiden demokratian edut on asetettava *yhden* maan demokratian etuja korkeammalle. Olettakaamme, että kahden suuren monarkian välissä on yksi pieni monarkia, jonka pikkukuningas „on sidottu” sukulaisuussuhtein ja

muilla siteillä kummankin naapurimaan monarkkeihin. Olettakaamme edelleen, että tasavallan julistaminen pienessä maassa, *tämän maan* monarkin karkottaminen merkitsisi käytännössä kahden suuren naapurivaltion välistä sotaa, jonka tarkoituksena on tämän tai toisen monarkin palauttaminen valtaan pienessä maassa. Epäilemättä koko kansainvälinen sosialidemokratia, samoin kuin pienen maan sosialidemokratian todella internationalistinen osa, *vastustaisi* siinä tapauksessa *monarkian vaihtamista tasavaltaan*. Monarkian vaihtaminen tasavaltaan ei ole mikään absoluutti, vaan eräs demokraattisista vaatimuksista, joka on riippuvainen koko demokraattisen liikkeen (ja tietysti sitäkin enemmän sosialistisen proletariaatin) eduista. Tällainen tapaus ei varmastikaan herättäisi vähääkään erimielisyyttä sosialidemokraattien välillä missään maassa. Mutta jos joku sosialidemokraatti ehdottaisi *tämän* perusteella poistettavaksi yleensä kansainvälisen sosialidemokratian ohjelmasta tasavaltatunnuksen, niin häntä varmastikin pidettäisiin hulluna. Hänelle sanottaisiin: eihän saa unohtaa *erikoisen* ja *yleisen* välistä alkeellisintä loogillista eroa.

Tämä esimerkki johdattaa meidät vähän toiselta puolen työväenluokan *internationalistista* kasvatusta koskevaan kysymykseen. Voiko tuo kasvatusta — jonka välttämättömyydestä ja pakottavasta tarpeellisuudesta ei voida olla eri mieltä Zimmerwaldin vasemmiston keskuudessa — olla *konkreettisesti samanlaista* suurten sortavien kansakuntien ja pienten sorrettujen kansakuntien kohdalla? annektoivien kansakuntien ja annektoitujen kansakuntien kohdalla?

Ilmeisesti ei. Samaan päämäärään, jona on *kaikkien* kansakuntien täydellinen tasa-arvoisuus, mitä välittömän läheneminen ja edelleen *yhdistyminen*, päästään tässä nähtävästi konkreettisesti eri teitä — aivan samoin kuin sano-kaamme tämän sivun keskellä sijaitsevaan pisteeseen päästään siirtymällä sivun toisesta reunasta vasempaan ja vastakkaisesta reunasta oikeaan. Jos suureen, sortavaan, annektoivaan kansakuntaan kuuluva sosialidemokraatti, joka yleensä on vakaumuksellisesti kansakuntien yhdistymisen kannalla, unohtaa vaikkapa hetkeksikin sen, että „hänen” Nikolai II, „hänen” Vilhelmsä, Yrjönsä, Poincarénsä y.m. ovat *niin ikään* valmiita *yhdistymään* pienten kansakuntien kanssa (annektioinnin tietä) — Nikolai II on valmis „yhdistymään” Galitsian kanssa, Vilhelm II Belgian

kanssa j.n.e.,— niin sellainen sosialidemokraatti osoittautuu teorian alalla naurettavaksi doktrinääriksi ja käytännössä imperialismin apuriksi.

Sortavien maiden työläisten internationalistisessa kasvatuksessa painopisteen tulee olla välttämättömästi siinä, että he julistaisivat ja puolustaisivat sorrettujen maiden eroamisvapautta. Ilman sitä *ei ole* internationalismia. Me olemme oikeutetut ja velvolliset kohtelemaan imperialistina ja heittäjänä jokaista sortavaan kansakuntaan kuuluvaa sosialidemokraattia, joka *ei* harjoita tällaista propagandaa. Tämä on ehdoton vaatimus, vaikka eroaminen voisikin *tapautua* ja olla „mahdollista” ennen sosialismia vain yhdessä tapauksessa tuhannesta.

Velvollisuutemme on kasvattaa työläisiä olemaan „välinpitämättömiä” kansallisia erilaisuuksia kohtaan. Se on kiistatonta. Muttei siinä mielessä välinpitämättömiä kuin *annektoijat*. Sortavan kansakunnan jäsenen on suhtauduttava „välinpitämättömästi” siihen, ovatko pienet kansakunnat omien sympatioidensa mukaisesti *hänen* valtioonsa *vai naapurivaltioon* kuuluvia tai itsenäisiä: ilman tällaista „välinpitämättömyyttä” hän *ei ole* sosialidemokraatti. Jotta voisi olla internationalistisocialidemokraatti *ei ole* ajateltava ainoastaan omaa kansakuntaa, vaan on asetettava kaikkien edut, kaikkien yleinen vapaus ja tasa-arvoisuus *sitä korkeammalle*. Kaikki ovat tästä „teoriassa” samaa mieltä, mutta käytännössä ilmenee juuri annektointihenkistä välinpitämättömyyttä. Siinä on paheen juuri.

Päinvastoin. Pieneen kansakuntaan kuuluvan socialidemokraatin on asetettava agitaatiotyössään pääpaino yleisen sääntömme *toiselle* sanalle: „vapaaehtoinen *yhteenliittyminen*”. Hän voi internationalistin velvollisuuksiaan rikkomatta puoltaa *sekä* kansakuntansa valtiollista riippumattomuutta *että* sen liittämistä naapurivaltioon X, Y, Z y.m. Mutta kaikissa tapauksissa hänen on taisteltava pikkukansallista ahdasmielisyyttä, sulkeutuneisuutta ja eristyneisyyttä *vastaan* ja sen puolesta, että otettaisiin huomioon kokonaisuus ja kaikkiihteyisyys, asetettaisiin kokonaisuuden edut osan etuja korkeammalle.

Ihmiset, jotka eivät ole syventyneet kysymykseen, pitävät „ristiriitaisena” sitä, jos sortavien kansakuntien socialidemokraatit vaativat „eroamisvapautta” ja sorrettujen kansakuntien socialidemokraatit „*yhtymisvapautta*”. Mutta

vähäinenkin harkinta osoittaa, ettei *nykyisestä* tilasta ole eikä voikaan olla *muuta* tietä internationalismiin ja kansakuntien yhdistymiseen, *muuta* tietä tuohon päämäärään.

Ja nyt olemme tulleet Hollannin ja Puolan sosialidemokratian *erikoisasemaa* koskevaan kysymykseen.

8. HOLLANNIN JA PUOLAN INTERNATIONALISTISOSIALIDEMOKRAATTIEN ASENTEEN ERILAISUUDET JA YHTÄLÄISYYDET

Täysin epäilemätöntä on, että ne Hollannin ja Puolan marxilaiset, jotka vastustavat itsemääräämistä, ovat kansainvälisen sosialidemokratian parhaimpia vallankumouksellisia ja internationalistisia aineksia. Kuinka siis *voi* olla mahdollista, että heidän teoreettiset päätelmänsä muodostavat, kuten olemme huomanneet, yhtämittaisen virheiden ketjun? ettei ole yhtäkään oikeaa yleistävää päätelmää, ei mitään *muuta* paitsi „imperialistista ekonomismia”!

Syy ei ole suinkaan hollantilaisten ja puolalaisten toverien erikoisen pahanlaatuisissa subjektiivisissa ominaisuuksissa, vaan heidän maansa *erikoisissa* objektiivisissa oloissa. Molemmat maat 1) ovat pieniä ja avuttomia nykyisessä suurvalta-„järjestelmässä”; 2) molemmat sijaitsevat maantieteellisesti mitä kärkevintä keskinäistä kilpailua käyvien jättiläismäisen voimakkaiden imperialististen saalistajien välissä (Englanti ja Saksa; Saksa ja Venäjä); 3) molemmissa esiintyvät tavattoman voimakkaina niiden aikojen muistot ja perinteet, jolloin kumpikin oli *itse* „suurvalta”; Hollanti oli Englantia voimakkaampi suuri siirtomaavalta; Puola oli paljon kulttuurillisempi ja voimakkaampi suurvalta kuin Venäjä ja Preussi; 4) molemmat ovat säilyttäneet tähän saakka erikoisoikeutensa, jona on vieraiden kansojen sortaminen: Hollannin porvarit omistavat mitä rikkaimman Hollannin Intian; puolalainen tilanherra sortaa ukrainalaista ja valkovenäläistä „hlopi”*, puolalainen porvari juutalaista j.n.e.

Tällaista omalaatuisuutta, jonka muodostaa näiden neljän erikoisedellytyksen yhdistyminen, ette havaitse Irlannin, Portugalin (joka oli aikoinaan Espanjan alainen), Elsassin, Norjan, Suomen, Ukrainan, Lätinmaan, Valko-Venäjän ja

* — „hlop” — talonpojan halventava nimitys. *Toim.*

monien muiden asemassa. Mutta juuri tässä omalaatuisuudessa onkin *koko* asian *ydin!* Kun hollantilaiset ja puolalaiset sosialidemokraatit vastustaessaan itsemääräämistä turvautuvat päätelmässään *yleisiin* argumentteihin, s.o. argumentteihin, jotka koskevat imperialismia yleensä, sosialismia yleensä, demokratiaa yleensä, kansallisuussortoa yleensä, niin heistä voidaan todellakin sanoa, että virhe virheellä ratsastaa ja virhettä virheellä ruoskii. Mutta kun vain heittää syrjään yleisistä argumenteista koostuvan ilmeisesti virheellisen *ulkokuoren* ja tarkastelee asian *olemusta* Hollannin ja Puolan *erikoisolojen* omalaatuisuuden kannalta, heidän omalaatuinen asenteensa käy *ymmärrettäväksi* ja täysin lainmukaiseksi. Tarvitsematta pelätä paradoksaalisuuteen lankeamista voidaan sanoa, että kun hollantilaiset ja puolalaiset marxilaiset kapinoivat suu vaahdossa itsemääräämistä vastaan, he eivät sano aivan sitä, mitä haluavat sanoa, tai toisin sanoen: he eivät halua sanoa aivan sitä, minkä sanovat *.

Olemme jo esittäneet yhden esimerkin teeseissämme **. Gorter vastustaa *oman* maansa itsemääräämistä, mutta on „oman” kansakuntansa sortaman Hollannin Intian itsemääräämisen *kannalla!* Ihmekö se, jos hän on meistä paljon vilpittömämpi internationalisti ja samoinajattelevana meille paljon läheisempi kuin ne, jotka hyväksyvät itsemääräämisen *samaan tapaan* kuin Kautsky Saksassa ja Trotski ja Martov meillä, siis hyväksyvät itsemääräämisen *samaan tapaan* vain nimellisesti, yhtä ulkokultaisesti? Marxilaisuuden yleisistä ja tärkeimmistä periaatteista seuraa ehdottomasti velvollisuus taistella „minun oman” kansakuntani sortamien kansakuntien eroamisvapauden puolesta, mutta niistä ei suinkaan seuraa, että on välttämättömästi asetettava etutilalle juuri Hollannin riippumattomuus, Hollannin, jota enemmän kuin muita vaivaa ahdaskantainen, pinttynyt, omanvoitonpyynteinen ja tylsistävä sulkeutuneisuus: vaikka koko muu maailma menisi nurin, se ei liikuta meitä, „me” olemme tyytyväisiä entiseen saaliiseemme ja sen mitä rikkaimpaan „jäännökseen”, Intiaan, muusta „me” emme halua tietää mitään!

* Huomautamme, että *kaikki* puolalaiset sosialidemokraatit *hyväksyivät* Zimmerwaldin julistuksessaan itsemääräämisen *yleensä*, joskin hieman toisessa sanamuodossa.

** Ks. tätä osaa, s. 143. *Toim.*

Toinen esimerkki. Puolalainen sosialidemokraatti Karl Radek, joka on erityisesti ansioitunut taistelemalla sodan alettua päättäväisesti internationalismin puolesta Saksan sosialidemokraattisessa liikkeessä, vastustaa kiivaasti itsemääräämistä artikkelissaan „Kansakuntien itsemääräämisoikeus” (J. Borchardin toimittama, Preussin sensuurin kieltämä vasemmistoradikaalinen kuukausilehti „Lichtstrahlen”¹⁰¹, 1915, 5. joulukuuta, III vuosikerta, № 3) vedoten muuten *vain* hollantilaisiin ja puolalaisiin, siis hänelle edullisiin auktoriteetteihin ja esittäen muun muassa seuraavan argumentin: itsemäärääminen pitää yllä sellaista ajatusta, että „socialidemokratian velvollisuus on muka tukea kaikenlaista itsenäisyystaistelua”.

Yleisen teorian kannalta tämä argumentti on suorastaan mieltä kuohuttava, sillä se on ilmeisesti epäloogillinen: ensiksikään ei ole eikä voikaan olla ainoatakaan sellaista demokratian osavaatimusta, joka ei johtaisi väärinkäytöksiin, ellei osaa aseteta riippuvaiseksi kokonaisuudesta; me emme ole velvolliset tukemaan enempää „kaikenlaista” itsenäisyystaistelua kuin myöskään „kaikenlaista” tasavaltalaista tai pappisvastaista liikettä. Toiseksi, kansallisuussorron vastaisesta taistelusta ei ole eikä voikaan olla *ainoatakaan* sellaista määritelmää, joka ei olisi „vajavainen” *samassa mielessä*. Käyttihän Radek itsekkin „Berner Tagwacht” lehdessä (1915, № 253) sanontaa: „entisiä ja uusia aluevaltauksia vastaan”. Kuka tahansa puolalainen nationalisti on oikeutettu „päättelemään” tämän määritelmän perusteella: „Puola on annektoitu, olen annektointia vastaan, s.o. kannatan Puolan riippumattomuutta”. Ja Rosa Luxemburg muistaakseni vuonna 1908 kirjoittamassaan artikkelissa¹⁰² sanoi olevansa sitä mieltä, että sanonta „kansallisuussortoa vastaan” on riittävä. Mutta kuka tahansa puolalainen nationalisti voi sanoa — *ja täysin oikeutetusti* — että annektointi on *eräs* kansallisuussorron muoto, joten *siis* j.n.e.

Tarkastelkaamme kuitenkin näiden yleisten argumenttien asemesta Puolan *erikoisoloja*: sen riippumattomuus on *nyt* „mahdotonta” ilman sotia tai vallankumouksia. Mikäli ollaan yleiseurooppalaisen sodan kannalla vain Puolan ennallistamisen vuoksi, niin tämä merkitsee, että ollaan mitä huonointa lajia nationalisteja, asetetaan pienen puolalaisväestön edut sodasta kärsivien satojen miljoonien ihmisten

etuja korkeammalle. Mutta juuri sellaisia ovat esimerkiksi „frakit” (PPS pravitsa)¹⁰³, jotka ovat sosialisteja vain sanoissa ja joihin verraten puolalaiset sosialidemokraatit ovat tuhat kertaa oikeassa. Puolan itsenäisyyden asettaminen tunnuksiksi *nyt*, imperialististen *naapurivaltojen* välisen suhteiden ollessa *nykyisellään*, merkitsisi samaa kuin tavoitella utopiaa, alentua ahdashenkiseen nationalismiin, unohtaa, että edellytyksenä on koko Euroopan tai ainakin Venäjän ja Saksan vallankumous. Samoin yhdistymisvapaus-tunnuksen asettaminen itsenäisenä tunnuksena Venäjällä vuosina 1908—1914 merkitsi utopian tavoittelemista ja auttoi objektiivisesti Stolypinin työväenpuoluetta (nykyisin Potresovin—Gvozdevin puoluetta, mikä muuten on yksi ja sama asia). Mutta hulluutta olisi poistaa yleensä yhdistymisvapausvaatimus sosialidemokratian ohjelmasta!

Kolmas ja ehkä tärkein esimerkki. Puolalaisten teeseissä (III, 2. §:n lopussa) vastustetaan Puolan riippumattoman puskurivaltion aatetta sanomalla, että se on „voimattomien pikkuryhmien turha utopia. Toteutettuna tuo aate merkitsisi sellaisen pienen puolalaisen sirpalevaltion perustamista, joka olisi tämän tai tuon suurvaltaryhmän sotilassiirtolana, niiden sotilaallisten ja taloudellisten etujen leikkikaluna, vieraan pääoman riistoalueena ja tulevien sotien taistelutantereena”. Tämä kaikki on perin *oikeaa* Puolan riippumattomuus-tunnuksen *vastustamista nyt*, sillä yksinomaan Puolassa suoritettuna vallankumouskaan ei muuttaisi tässä mitään, kun taas Puolan joukkojen huomio käännettäisiin pois *pääasiasta*: siitä, että heidän taistelunsa on sidottu Venäjän ja Saksan proletariaatin taisteluun. Se ei ole paradoksi, vaan tosiasia, että Puolan proletariaatti sinänsä voi auttaa nykyään sosialismin ja vapauden, *muun naapuri maiden* vapauden, asiaa vain taistelemalla *yhdessä naapurimaiden* proletariaarin kanssa *ahdasmielisiä puolalaisia* nationalisteja vastaan. Ei voida kieltää Puolan sosialidemokraattien suurta historiallista ansiota taistelussa näitä viimeksi mainittuja vastaan.

Mutta ne samat argumentit, jotka ovat oikeita *nykykaudelle* ominaisten Puolan *erikoisolojen* kannalta katsoen, ovat ilmeisesti virheellisiä siinä *yleistävässä* muodossa, joka niille on annettu. Saksan ja Venäjän välisissä sodissa Puola tulee aina olemaan taistelutantereena niin kauan

kuin on sotia, eikä sillä perusteella voida vastustaa valtiollisen vapauden laajentamista (ja siis valtiollista riippumattomuutta) sotien välisellä kaudella. Sama koskee myös ajatusta vieraan pääoman harjoittamasta riistosta ja vieraiden etujen leikkikaluna olemisesta. Puolalaiset sosialidemokraatit eivät voi nyt asettaa tunnukseksi Puolan riippumattomuutta, sillä proletaari-internationalisteina puolalaiset eivät voi tehdä *mitään* sen hyväksi alentumatta palvelemaan „frakien” tavoin *jompaakumpaa* imperialistista monarkiaa. Mutta venäläisille ja saksalaisille työläisille *ei ole* samantekevää, tulevatko he osallistumaan Puolan annektointiin (mikä merkitsee saksalaisten ja venäläisten työläisten ja talonpoikain kasvattamista mitä katalimman halpamaisuuden, vieraiden kansojen pyövelin osaan tyytymisen hengessä) vai tulee Puolasta itsenäinen.

Tilanne on kieltämättä hyvin sekava, mutta siitä on ulospääsy *kaikkien* osapuolten pysyessä silti internationalisteina: venäläiset ja saksalaiset sosialidemokraatit vaativat Puolalle ehdotonta „eroamisvapautta”; puolalaiset sosialidemokraatit kamppailevat pienen maan ja suurten maiden proletaarisen taistelun yhteisyyden puolesta asettamatta tällä aikakaudella tai tällä ajankohdalla tunnukseksi Puolan riippumattomuutta.

9. ENGELSIN KIRJE KAUTSKYLLE

Kirjasessaan „Sosialismi ja siirtomaapolitiikka” (Berliini, 1907) Kautsky, joka silloin oli vielä marxilainen, julkaisi vuoden 1882 syyskuun 12 pille dateeratun Engelsiltä saamansa kirjeen, joka on meitä kiinnostavan kysymyksen kannalta tavattoman mielenkiintoinen; kas tässä tärkein osa mainitusta kirjeestä:

...„Minun mielestäni kaikista varsinaisista siirtomaista, s.o. eurooppalaisen väestön asuttamista maista, kuten Kanadasta, Kapmaasta ja Australiasta, tulee itsenäisiä; sitä vastoin vain sellaiset epäitsenäiset alkuasukkaiden asumat maat kuin Intia, Algeria, Hollannin, Portugalin ja Espanjan alusmaat proletariaatin täytyy ottaa tilapäisesti haltuunsa ja tehdä ne mitä pikimmin itsenäisiksi. On vaikea sanoa, miten nimenomaan se tulee tapahtumaan. Intia suorittaa mahdollisesti, jopa todennäköisestikin vallankumouksen, ja koska vapautuva proletariaatti ei voi käydä siirtomaasotia,

niin siihen on **tyydyttävä**, eikä tällöin tietenkään voida välttää kaikkea hävitystä. Mutta sellaisia seikkoja liittyy erottamattomasti jokaiseen vallankumoukseen. Samoin voi käydä vielä muuallakin, esimerkiksi Algeriassa ja Egyptissä, *ja meistä* se olisi epäilemättä parasta. Meillä tulee olemaan riittävästi hommaa kotimaassakin. Kunhan vain Eurooppa ja Pohjois-Amerikka uudestijärjestetään, se on antava sellaisen mahtavan voiman ja sellaisen esimerkin, että puolisivistyneet maat ilman muuta seuraavat meitä; siitä pitävät huolen jo yksistään taloudelliset tarpeet. Minkälaisia yhteiskunnallisia ja poliittisia vaiheita nämä maat joutuvat tällöin käymään läpi, ennen kuin nekin pääsevät sosialistiseen järjestelmään, siitä mielestäni voisimme esittää vain melko joutavia oletuksia. Vain yksi seikka on varma: *voittanut proletariaatti ei voi onnellistaa väkisin mitään vierasta kansaa vaarantamatta samalla omaa voittoaan*. Tämä ei tietenkään tee millään muotoa mahdottomiksi erilaisia puolustus-sotia" ...¹⁰⁴

Engels ei oleta suinkaan, että „taloudellinen” poistaisi ilman muuta ja välittömästi kaikki vaikeudet. Taloudellinen mullistus saa *kaikki* kansat *pyrkimään* sosialismiin, mutta sitä paitsi mahdollisia ovat myös vallankumoukset — sosialistista valtiota vastaan — ja sodat. Poliitiikka on mukautuva väistämättömästi talouselämän mukaiseksi, muttei heti eikä hankauksitta, ei yksinkertaisesti eikä välittömästi. „Varmaksi” Engels esittää vain yhden, ehdottomasti internationalistisen periaatteen, jota hän soveltaa *kaikkiin* „vieraisiin kansoihin”, t.s. ei vain siirtomaihin: niiden väkinäinen onnellistaminen merkitsisi proletariaatin voiton vaarantamista.

Proletariaattia ei tee pyhäksi eikä taatusti vapaaksi virheistä ja heikkouksista pelkästään se, että se suorittaa yhteiskunnallisen vallankumouksen. Mutta mahdolliset virheet (ja itsekkäät pyrkimykset yrittää nousta toisen selkään) saavat sen välttämättömästi tajuamaan tämän totuuden.

Me kaikki Zimmerwaldin vasemmistolaiset olemme varmoja siitä, mistä esim. Kautskykin oli varma siihen asti, kunnes vuonna 1914 kääntyi pois marxilaisuudesta puolustamaan shovinismia, nimittäin, että sosialistinen vallankumous on täysin mahdollinen *aivan lähitulevaisuudessa*, „tänään tai huomenna”, niin kuin Kautsky itse sanoi

kerran. Kansallinen vastenmielisyys ei katoa tuota pikaa; sorretun kansakunnan viha — ja aivan aiheellinen — sortavaa kansakuntaa kohtaan *säilyy* jonkin aikaa: se haihtuu *vasta* sosialismin voiton jälkeen ja *vasta* sen jälkeen, kun kansakuntien välit ovat muodostuneet lopullisesti täysin demokraattisiksi. Jos haluamme olla uskollisia sosialismille, meidän on jo nyt suoritettava joukkojen internationalistista kasvatusta, mikä on mahdotonta sortavien kansakuntien keskuudessa ilman sorrettujen kansakuntien eroamisvapauden propagoimista.

10. IRLANNIN KAPINA VUONNA 1916

Meidän teesimme oli kirjoitettu ennen tätä kapinaa, joka olkoon aineistona teoreettisten katsantokantojen tarkistamisessa.

Itsemääräämisen vastustajain katsantokannoista seuraa se johtopäätös, että imperialismin sortamien pienten kansakuntien elinvoimaisuus on jo ehtynyt, ne eivät voi esittää mitään osaa imperialismin vastustamisessa, niiden puhtaasti kansallisten pyrkimysten tukeminen ei anna mitään j.n.e. Vuosien 1914—1916 imperialistisen sodan kokemus kumooa *tosiasioin* tuollaiset johtopäätökset.

Sota on ollut kriisikautta länsi-Euroopan kansakunnille, koko imperialismille. Jokainen kriisi heittää syrjään sovinnaisuudet, repii pois ulkokuoret, pyyhkäisee sivuun aikansa eläneen, tuo näkyviin syvemmällä piilevät vaikuttimet ja voimat. Entä mitä se on tuonut esille sorrettujen kansakuntien liikkeen kannalta katsoen? Siirtomaissa useita kapinayrityksiä, jotka sortavat kansakunnat ovat koettaneet tietysti pitää kaikin tavoin salassa sotasensuurin avulla. Siitä huolimatta tiedetään, että englantilaiset kukistivat petomaisesti Singaporessa intialaisten sotajoukkojensa kapinan; että Ranskan Annamissa (ks. „Nashe Slovoa”) ja Saksan Kamerunissa (ks. Juniuksen kirjasta *) on ollut kapinayrityksiä; että Euroopassa on toisaalta noussut kapinaan Irlanti, jota „vapauttarakastavat” englantilaiset ovat rauhoittaneet teloituksin uskaltamatta kutsua irlantilaisia

* Ks. tätä osaa, ss. 295—310. *Toim.*

yleiseen asepalvelukseen, ja toisaalta Itävallan hallitus on tuominnut kuolemaan tshekkien eduskunnan jäseniä „petoksesta” ja ammuttanut samasta „rikoksesta” kokonaisia tshekkiläisrykmenttejä.

Tämä luettelo ei ole tietenkään läheskään täydellinen. Mutta se todistaa kuitenkin, että imperialismin kriisin yhteydessä kansallisen kapinan liekkejä on leimahdellut sekä siirtomaissa että Euroopassa ja että kansalliset sympatiat ja antipatiat ovat ilmentyneet drakonisista uhkailuista ja vainotoimenpiteistä huolimatta. Ja silti imperialismin kriisi ei ole ollut vielä läheskään huippuunsa kehittyntä: imperialistisen porvariston mahtia ei ole vielä lannistettu („näännytyssota” voi kyllä johtaa, muttei ole vielä johtanut siihen); imperialististen valtojen sisäiset proletariaatin liikehtimiset ovat vielä kovin heikkoja. Entä miten käy sitten, kun sota on johtanut täydelliseen nääntymykseen tai kun edes yhdessäkin maassa porvariston valta alkaa horjua proletariaatin taistelun iskuista niin kuin tsarismin valta vuonna 1905?

„Bernern Tagwacht” lehdessä, joka on jopa eräitä vasemmistolaisia myöten zimmerwaldilaisten äänenkannattaja, ilmestyi toukokuun 9 p:nä 1916 nimimerkillä K. R.¹⁰⁵ varustettu Irlannin kapinaa käsittelevä artikkeli otsikkonaan: „Laulu on laulettu”. Irlannin kapina julistettiin siinä ei enempää eikä vähempää kuin „mellakaksi”, koska muka „Irlannin kysymys on ollut agraarikysymys”, talonpojat on tyynnytetty reformeilla ja nationalistinen liike on ollut nyt „pelkästään kaupunkilaisliikettä, pikkuporvarillista liikettä, jonka takana ei ole ollut yhteiskunnallisesti paljoakaan liikkeen aiheuttamasta suuresta melusta huolimatta”.

Ei ole ihme, että tuo kaavamaisuudessaan ja pedanttimaaisuudessaan kerrassaan hirveä arvio on yhtäpitävä venäläisen kansallisliberaalin, kadetti hra A. Kulisherin antaman arvion kanssa („Retsh”¹⁰⁶, 1916, № 102, 15. huhtikuuta); hänkin herjaa kapinaa „Dublinin mellakaksi”.

Voitaneen toivoa, että sananparren „ei niin huonoa, ettei jotain hyvääkkin” mukaisesti monilta tovereilta, jotka eivät ole käsittäneet sitä, minkälaiseen suohon he vajoavat kieltäessään „itsemääräämisen” ja suhtautuessaan ylenkatseellisesti pienten kansakuntien kansallisiin liikkeisiin, avautuvat nyt silmät tuon imperialistisen porvariston edus-

tajan antaman arvion ja sosialidemokraatin arvion „satunnaisen” yhtäpitävyyden ansiosta!

Sanan tieteellisessä mielessä „mellakasta” voidaan puhua vain silloin, kun kapinayritys ei ole tuonut esille mitään muuta paitsi salaliittolaisten tai järjettömien kiihkoilijain kerhon ja kun se ei ole herättänyt joukoissa mitään myötätuntoa. Irlannin kansallinen liike, joka on jatkunut vuosisatoja ja jossa on ollut eri vaiheita ja luokkaintressien yhteenpunoutumia, ilmentyi muun muassa Amerikassa pidettynä Irlannin riippumattomuutta puoltaneena joukko- luontoisena Irlannin kansalliskongressina („Vorwärts”*, 20. III. 1916), se ilmentyi katutaisteluina, joihin osallistui osa kaupungin pikkuporvaristoa ja osa työläisiä pitkäaikaisen joukkoagitaation, mielenosoitusten, lehtien lakkauttamisen y.m.s. jälkeen. Se, joka sanoo *tällaista* kapinaa mellakaksi, on joko mitä pahin taantumusmies tai doktrinääri, joka on kerta kaikkiaan kyvytön käsittämään vallankumousta eläväksi ilmiöksi.

Mikäli luullaan, että yhteiskunnallinen vallankumous on *mahdollinen* ilman siirtomaiden ja Euroopan pienten kansakuntien kapinaa, ilman, että osa pikkuporvaristosta, *tämän kaikista ennakkoluuloista* huolimatta, lähtee vallankumouksellisiin kapinoihin, ilman tilanherrojen, monarkian, kirkon harjoittamaa sortoa, kansallisuus- ja muuta sortoa vastaan suuntautuvaa valveutumattomien proletaari- ja puoliproletaarijoukkojen liikettä, mikäli näin luullaan, niin se on *kieltäytymistä yhteiskunnallisesta vallankumouksesta*. Luullaan kaikei, että yhteiskunnallinen vallankumous on sellaista, että jossakin paikassa rivistäytyy sotajoukko, joka sanoo: „kannatamme sosialismia”, ja toisessa paikassa toinen sotajoukko, joka sanoo: „kannatamme imperialismia”! Vain tällaiselta pedanttimaisen hassulta näkökannalta saatetaan herjata Irlannin kapinaa „mellakaksi”.

Se, joka odottaa „puhdasta” yhteiskunnallista vallankumousta, ei tule sitä *milloinkaan* näkemään. Hän on vain sanoissaan vallankumousmies, mutta ei ymmärrä todellista vallankumousta.

Vuoden 1905 Venäjän vallankumous oli porvarillis-demokraattinen vallankumous. Sen muodosti sarja taisteluja,

* — „Eteenpäin”. Toim.

joihin osallistuivat *kaikki* tyytymättömät luokat, väestöryhmittä ja -ainekset. Näissä oli paljon sellaisia, joilla oli mitä hurjimpia ennakkoluuloja ja mitä epämääräisimmät ja mielikuvituksellisimmat taistelutavoitteet, oli pikku ryhmiä, jotka saivat Japanilta rahaa, oli keinottelijoita ja seikkailijoita j.n.e. *Objektiivisesti* joukkojen liike horjutti tsarismia ja raivasi tietä demokratialle, ja siksi tietoinen työväki johti liikettä.

Euroopan sosialistinen vallankumous *ei voi olla* mitään muuta kuin kaikkien sorrettujen ja tyytymättömien joukko-taistelun puhkeamista. Osa pikkuporvaristosta ja takapajuisista työläisistä osallistuu välttämättömästi taisteluun — ilman niiden osallistumista *ei ole* mahdollista *joukkotaistelu* eikä *mikään* vallankumous — ja yhtä välttämättömästi ne tuovat liikkeeseen omia ennakkoluulojaan, taantumuksellisia mielikuvitelmiaan, heikkouksiaan ja virheitään. Mutta *objektiivisesti* ne hyökkäävät *pääomaa* vastaan, ja vallankumouksen tietoinen etujoukko, valveutunut proletariaatti, joka ilmentää tuon moniväristen ja moniäänisten, kirjaviiden ja ulkonaisesti hajanaisten joukkojen taistelun objektiivista totuutta, voi yhdistää ja suunnata tätä taistelua, vallata vallan, ottaa käsiinsä pankit, pakko-luovuttaa trustit, joita kaikki vihaavat (vaikkakin eri syistä!), ja toteuttaa muita diktatorisia toimenpiteitä, minkä yhteisenä tuloksena on oleva porvariston kukistuminen ja sosialismin voitto, sosialismin, joka ei „puhdistu” läheskään heti pikkuporvarillisesta kuonasta.

Puolalaisten teeseissä (I, 4) sanotaan, että sosialidemokratian „on käytettävä hyväksi Euroopan imperialismia vastaan tähdättyä nuoren siirtomaaporvariston taistelua *kärjistääkseen vallankumouksellista kriisiä Euroopassa*”. (Kursivointi teesien laatijain.)

Eikö liene selvä, että *tässä* suhteessa Euroopan asettaminen siirtomaiden vastakohtaksi on mitä sopimattominta? *Euroopan* sorrettujen kansakuntien taistelu, joka voi kehittyä kapinoiksi ja katutaisteluiksi, sotaväen rautaisen kurin ja piiritystilan rikkomiseksi, on „kärjistävä vallankumouksellista kriisiä Euroopassa” verrattomasti voimakkaammin kuin jokin kaukaisen siirtomaan paljon laajamittaisempi kapina. Iskulla, jonka Irlannin kapina antoi Englannin imperialistisen porvariston vallalle, on sata kertaa suurempi

poliittinen merkitys kuin yhtä voimakkaalla Aasiassa tai Afrikassa annetulla iskulla.

Ranskan shovinistinen lehdistö tiedotti hiljattain, että Belgiassa on ilmestynyt illegaalisen aikakauslehden „Vapaa Belgia” 80. numero. Ranskan shovinistinen lehdistö valehtelee tietenkin hyvin usein, mutta tämä tiedotus tuntuu todenmukaiselta. Samaan aikaan kun Saksan shovinistinen ja kautskylainen sosialidemokratia on kantanut orjamaisesti sotasensuurin iestä kykenemättä kahteen sotavuoteen luomaan omaa vapaata lehdistöään (vain vasemmistoradikaaliset ainekset ovat julkaisseet kirjasia ja julisteita ilman sensuuria, mikä on niille kunniaksi), samaan aikaan sorronalainen kulttuurikansa on vastannut ennenkuulumattoman julmaan sotilaalliseen sortoon luomalla vallankumouksellisen protestin elimen! Historian dialektiikka on sellaista, että pienet kansakunnat, jotka ovat *itsenäisinä* tekijöinä voimattomia taistelussa imperialismia vastaan, ovat merkitykseltään niitä fermenttejä, niitä basilleja, jotka auttavat *todellisen* imperialisminvastaisen voiman, nimittäin sosialistisen proletariaatin näyttämölle astumista.

Pääesikunnat koettavat nykyisessä sodassa käyttää tarkoin hyväkseen kaikkea vastustajansa leirissä ilmenevää kansallista ja vallankumouksellista liikehtimistä: saksalaiset Irlannin kapinaa, ranskalaiset tshekkien liikehtimistä y.m.s. Ja heidän kannaltaan katsoen he menettelevät aivan oikein. Vakavaan sotaan ei voida suhtautua vakavasti, ellei käytetä hyväksi vihollisen pienintäkin heikkoutta, oteta vaarin jokaisesta tilaisuudesta, varsinkin kun ei voida edeltäkään tietää, nimenomaan millä hetkellä ja nimenomaan millä voimalla „räjähtää” milloin missäkin jokin ruutikellari. Olisimme kovin huonoja vallankumousmiehiä, elleimme siinä suuressa vapaussodassa, jota proletariaatti käy sosialismin puolesta, pystyisi käyttämään hyväksi *jokaista* imperialismiin *erinäisiä* onnettomuuksia vastaan kohdistuvaa kansan liikettä kärjistääksemme ja laajentaaksemme kriisiä. Jos alkaisimme toisaalta julistaa ja toistaa tuhannella eri tavalla, että „vastustamme” kaikkea kansallisuussortoa, ja toisaalta sanoa „mellakaksi” joidenkin sorrettun kansakunnan luokkien aktiivisimman ja sivistyneimmän osan sankarillista kapinaa sortajia vastaan, niin alentuisimme olemaan samanlaisella tylsyyden asteella kuin kautskylaiset.

Irlantilaisten onnettomuutta on se, että he nousivat kapiinaan sopimattomaan aikaan, siis silloin kun Euroopan proletariaatin kapina ei ollut vielä kypsynyt. Kapitalismi ei ole rakenteeltaan niin harmonista, että eri kapinanalut sulautuisivat toisiinsa itsestään heti, ilman epäonnistumisia ja tappioita. Päinvastoin, nimenomaan kapinain eriaikaisuus, erilaisuus, eripaikkaisuus takaavat yleisen liikkeen laajuuden ja syvyyden; vain ajallisesti sopimattomien, paikallisten, hajanaisten ja sen takia epäonnistuneiden vallankumousliikkeiden koulussa joukot saavat kokemusta, oppivat, voimistuvat, huomaavat todelliset johtajansa, sosialisti-proletaarit, ja valmistavat siten yleistä rynnäkköä, niin kuin erinäiset lakot, kaupunkiväestön ja kansallisen väestön mielenosoitukset, sotaväen mielenpurkaukset, talonpoikaislevottomuudet j.n.e. valmistivat vuoden 1905 yleistä rynnäkköä.

11. LOPPUSANAT

Kansakuntien itsemääräämisen vaatiminen on vastoin puolalaisten sosialidemokraattien erheellistä väitettä esittänyt ainakin yhtä suurta osaa puolueagitaatiossamme kuin esim. kansan aseistamista, kirkon erottamista valtiosta, virkamiesten valinnallisuutta y.m. koskevat pykälät, joita poroporvarit sanovat „utooppisiksi”. Päinvastoin, vuoden 1905 jälkeinen kansallisten liikkeiden vilkastuminen on luonnollisesti vilkastuttanut agitaatiotammekin: sarja artikkeleja vuosina 1912—1913, puolueemme päätöslauselma vuodelta 1913, jossa asian *ydin* on määritelty täsmällisesti ja „kautskylaisvastaisesti” (t.s. pelkkään sanalliseen „tunnustamiseen” nähden tinkimättömästi)*.

Jo silloin tuli esille seikka, jota ei sovi sivuuttaa: eri kansakuntien opportunistit, ukrainalainen Jurkevitch, bundilainen Liebmann, Potresovin ja kump. venäläinen passari Semkovski esiintyivät niiden todisteperusteiden *puolesta*, joita Rosa Luxemburg oli esittänyt itsemääräämistä *vastaan!* Se, mikä puolalaisella sosialidemokraatilla oli vain Puolassa ilmenevän liikehtimisen *erikoisedellytysten* vir-

* Ks. Teokset, 19. osa, ss. 423—425. *Toim.*

heellistä teoreettista yleistämistä, osoittautui heti käytännössä, laajemmissa oloissa, suur- eikä pikkuvaltion oloissa, kansainvälisessä eikä Puolaan rajoittuvassa mitassa *objektiivisesti* isovenäläisen imperialismin opportunistiseksi tukemiseksi. Poliittisten *aatevirtausten* historia (erotukseksi yksilöjen katsantokannoista) on todistanut ohjelmamme oikeaksi.

Ja nyt Lenschin tapaiset avomieliset sosiali-imperialistit nousevat ilmi kapinaan sekä itsemääräämistä että aluevaltausten kieltämistä vastaan. Kautskylaiset taas tunnustavat ulkokultaisesti itsemääräämisen — meillä Venäjällä tätä samaa tietä kulkevat Trotski ja Martov. *Kumpikin* on sanoissa itsemääräämisen kannalla, niin kuin Kautskykin. Entä käytännössä? Ottakaapa „Nashe Slovoissa” julkaistut Trotskin artikkelit „Kansakunta ja talous”, niissä havaitsemme hänen tavanomaista eklektisismiään: toisaalta talouselämä yhdistää kansakuntia, toisaalta kansallisuus-sorto erottaa niitä. Johtopäätös? Johtopäätöksenä on se, että vallitseva ulkokultaisuus jää paljastamatta ja agitaatio tehottomaksi ja sellaiseksi, joka ei koske pääasiaa, tärkeintä, oleellisinta, käytännölle läheistä, nimittäin suhtautumista kansakuntaan, jota „minun” kansakuntani sortaa. Martov ja muut rajantakaiset sihteerit ovat katsoneet paremmaksi ilman muuta unohtaa — edullista huonomuistisuutta! — taistelun, jota käy heidän kollegansa ja kumppaninsa Semkovski itsemääräämistä vastaan. Gvozdevilaisten legaalissa lehdessä („Nash Golos”) Martov puolustaa itsemääräämistä, todistellen sitä kiistatonta totuutta, että itsemäärääminen ei vielä velvoita osallistumaan imperialistiseen sotaan y.m., mutta sivuuttaa pääasian — hän sivuuttaa sen myös illegaalissa, vapaassa lehdistössä! — nimittäin sen, että Venäjä oli *rauhankin aikana* lyönyt maailmanennätyksen kansakuntien sortamisessa, joka perustuu paljon raaempaan, keskiaikaiseen, taloudellisesti takapajuiseen, sotilas- ja virkavaltaiseen imperialismiin. Venäläinen sosialidemokraatti, joka „tunnustaa” kansakuntien itsemääräämisen jokseenkin samaan tapaan kuin sen tunnustavat hrat Plehanov, Potresov ja kumpp., t.s. taistelematta tsarismien sortamien kansakuntien eroamisvapauden puolesta, on *käytännössä* imperialisti ja tsarismien lakeija.

Olkoot Trotskin ja Martovin subjektiiviset tarkoitukset kuinka „hyviä” tahansa, objektiivisesti he tukevat

vältelevällä kannallaan venäläistä sosiali-imperialismia. Imperialismin aikakausi on tehnyt kaikista „suur”-valloista useiden kansakuntien sortajia, ja imperialismin kehitys on johtava kiertämättömästi siihen, että kansainvälisessäkin sosialidemokratiassa päädytään entistä selvempään aatevirtausten erottumiseen.

Kirjottettu heinäkuussa 1916

*Julkaistu lokakuussa 1916
„Sbornik Sotsial-Demokrata”
kokoelman 1. n:o:ssa
Allekirjoitus: N. L e n i n*

*Julkaistaan kokoelman
tekstin mukaan*
